БҮХЫ ОРОНУУДАЙ ПРОЛЕТАРИНАР, НЭГЭДЭГТЫ!

Буряад Үнэн

КПСС-эй Бурядай обкомой, Улан-Удын горкомой, Бурядай АССР-эй Верховно Соведэй орган

№ 99 (8931) АПРЕЛИИН 28 ВТОРНИК 1959 он

Сэн 20 мүнгэн.

Хүдөө ажахын хүдэлмэрилэгшэд! 1959 оной хабарай тарилгые амжалтатайгаар үнгэргэе, хүдөө ажахын бүхы культурануудай үндэр ургаса абая!

(1959 оной Майн 1-дэ зорюулжа, КПСС-эй ЦК-гэй гаргаһан Уряануудһаа).

АГРОТЕХНИКЫЕ НАРИНААР САХИЖА, ТАРИЛГЫН ХҮДЭЛМЭРИ ҮДЭР ҺҮНИГҮЙ ЯБУУЛХА

Тааруу һайн сагые алдажа болохогүй

...публикын колхоз болон сов...дта хабарай тарилгын халуун ...эрэбэ. Урда захын аймагуу...лонхи колхозууд хара тарья...рижа дүүргээд, шэниисэ, на...сэг тарижа байнхай. Мүн ...н адуу малда нэмэлтэ ногоон ...л болгон хэрэглэгдэхэ урга...таригдана.

...гша оной шиг нойто ехэтэй, ...дулаан хабарые түгэс бэлэд...гээр угтаһан ажахынууд по... хүдэлмэрине газарай хүрь...гэдэхэ тудам үргэдхэжэ, саг ...тарилгаяа эхилээ. Илангаяа ...рын, Кударын, Торинн айма...й олохон колхозууд жэшээтэ ...ар ажаллана. Бичурын ...гай Ждановай нэрэмжэтэ кол... (түрүүлэгшэнь нүхэр Бадма...) Торинн «Улаан Бургалтай» ...зой (түрүүлэгшэнь нүхэр ...ев), Кударын «Путь к ком...ну» колхозой (түрүүлэгшэнь ... Кривогорницын) механиза...уд үндэр баян ургасын тү...хэ оролдосотойгоор тэмсэнэ. ...лхозууд хоёр—гурбан үдэрэй ...да параа борнойлжо, бүхы ...рнуудаа тарилгын газар, эр...ар хахалха хүдэлмэридэ та... Тиигээд тэдэнэр апрелиин ...охи хахадта тарилгаяа захал...байха юм. Эгээн түрүүлэн но...тэжээлдэ хэрэглэгдэхэ тарил...гээд, удаань хара таряа, на...сэг тарижа ороо. Эдэ үдэр...э бүхы хүсэеэ шэниисын та...а табинхай.

...илгын түрүүшүүлһээ ямар ...э абамаар бэ гэхэдэ, нэн ту...эдэнэр хара таряа, шэниисэеэ ... үрэһөөр, бүхыдэнь хэрээһэ...д, нарин рядтайгаар тарина. ...э зуураа эдэ колхозуудай хү...рилэгшэд сеялкэнүүдые зүбөөр ...улха, сеялкэшэнээр дүй дүр...ехэтэй комбайнернуудые то...о хэрэгтэ гол анхаралаа тон ...андуулһан байна. Мүнөө эдэ ...шуул Майн 1-нэй уласхоорон...байндэр хүрэтэр шэниисэ, на...сэгээ тарижа дүүргэхэ гэжэ ...эд, үдэр һүнигүй хүдэлжэ ...ай.

...э зуура элдэб шалтагаануу...рдаа баряад, хабарай тарил... хүдэлмэрине гэдэргэ татажа, ...муутайгаар ябуулжа байһан ...танууд али олон үзэгдэнэ. ...ай тарилгын хүдэлмэрине ...э аймагуудайнгаа үргэн да...тайгаар ябуулжа, эртын та...е хахадлажа байхада Кях... Сэлэнгын, Закаменай олонхи ...зуууд яаха аргагүйгөөр ноб...о, тарилгаяа мүнөө хүрэтэр ...һайнаар эхилээдүй байха юм. ...н аймагай «Коммунизм» кол... (түрүүлэгшэнь нүхэр Кре...), Занграйн Кировэй нэрэм... колхоздо (түрүүлэгшэнь нү...рженин) газараа шанар муу...р, гүйхэнөөр хахалха, по...захые һайса элдүүрилхэгүй ...танууд гараһан байна. Мүн ... колхозууд мүнөө хүрэтэр ...э тарилгын шанарта хүргөө... сеялкэнүүдээ хүсэд һайнаар ...үй байха юм. Иимэ байдал ...енай «Дружба», Курумканай Калининай нэрэмжэтэ колхозуудта, Яруунын совхоздо ушарна.

Долоон жэлэй түрүүшын жэлдэ орооһо таряанай, хүдөө ажахын бусад ургамалнуудай үндэр баян ургаса абаха гэһэн социалистическэ уялгануудтаа нимэ хайша хэрэгээр хандажа, тарилгын түрүүшын үдэрһөө дутагдалнуудые гаргажа байһан ябадалтай эрид шууд тэмсэхэ шухала. «Хабарай үдэр жэл тэжээдэг» гэһэн арадай сэсэн үгэнүүдые мартажа болохогүй. Хабартаа газарай шииг нойтые алдажа, тарилгые нэгэшье үдэрөөр оройтуулаа һаа, нилээд ехэ ургасаяа алдажа болохо байна бшуу. Тиимэһээ колхоз, совхозуудай хүтэлбэрилэгшэд, партийна эхин организацинууд, агрономууд полевой хүдэлмэридэ бии байгаа дутагдалнуудые дары усадхажа, газар хахалха, эртын тарилга хэхэ хүдэлмэрине үдэр һүнигүй эмхидхэжэ, трактор бүхэнине хоёр халаанда хүдэлгэхэ уялгатай.

Нүхэд колхознигууд, совхозой хүдэлмэрилэгшэд! Эгээн түрүүн тарилгын тааруу зохид болзорые алдахагүйн түлөө оролдогты. Республикын урда захада, дундуур оршодог аймагуудта хара таряа, шэниисэ, наран сэсэг гэхэ мэтэ ургамалнуудые майн 1-дэ, бусад аймагуудта —майн 5 хүрэтэр тарижа дүүргэхэ шухала. Тиихэдээ орооһо таряагаа имагтал хэрээһэлүүлэн, нарин рядтайгаар тариха хэрэгтэй.

Тэрэшэлэн тарилгые эрхим шанартайгаар, һайн үрэһөөр хэхэ гээшэ колхоз, совхоз бүхэнэй нангин уялга мүн. Тиимэһээ колхоз, совхозой хүтэлбэрилэгшэд, мэргэжэлтэд тарилгын хойноһоо шанга хиналта табиха, сеялкэнүүдые хүсэд һайнаар тааруулха, сеялкэшэнээр найдамтай хүнүүдые, нэн түрүүн комбайнернуудые томилхо уялгатай.

Нийтын адуу малда нэмэлтэ ногоон тэжээл абахын тула республикын олохон колхозууд энэ жэлдэ парлагдаха газар дээрээ эртэлэн тарилга хэжэ, ургасыень июлиин эхеэр хуряажа абаха зорилготой. Энэ һайшаалтай, хаа хаанагүй дэмжэгдэхээр хэрэг гээшэ.

Хабарай тарилгые амжалтатайгаар үнгэргэхын түлөө коммунистнууд, комсомолшууд эдэбхи үүсхэл гаргаха, тарилгын эгээл харюусалгатай газарта хүдэлжэ, ажалай үльгэр жэшээ харуулха зэргэтэй. Поли дээрэ хүдэлжэ ябаһан хүнүүдэй эрилтэнүүдтэ анхаралтайгаар хандаха, тэдэнэрые зохид һайн гэр байраар хангахаһаа гадна, халуун эдеэгээр таһалдуулхагүй гээшэ колхоз, совхозуудай хүтэлбэрилэгшэдэй уялга мүн. Мүн тэдэнэй дунда политическэ хүдэлмэри ябуулагдаха, социалистическэ мүрысөө эмхидхэгдэхэ зэргэтэй.

Нүхэд механизаторнууд! Эртын тарилгые тааруу һайн болзорто, 6—7 үдэрэй туршада эрхим шанартайгаар үнгэргэхын тула халаан бүриингөө нормые хододоо үлүүлэн дүүргэгты! Тиигэбэл энэ жэлдэ үндэр баян ургаса абаха гэһэн уялгаяа дүүргэжэ шадахабди.

Даабаряа үлүүлэн дүүргэнэ

Зэрлэгээтэмэ үргэн Зэдэ, Борьёогой элдин тала дайдын таряалан дээгүүр мүнөө трактор, машинын хүсэтэ абяан үдэр. һүнигүй зэдэлдэг болонхой. Иигэжэ эндэхи совхозой фермэнүүдтэ хабарай тарилгын халуун хүдэлмэри үдэрһөө үдэртэ улам эршэмтэйгээр ябуулагдажа байна.

Тус совхозой 1-дэхи фермынхид тарилгада илангаяа һайнаар бэлдэжэ, ажалаа түрүүшын үдэрһөө эмхитэйгээр эхилээ юм. Эндэхи механизаторнууд тарилгада хабаадаха трактор, машинануудаа эрхимээр заһабарилжа, нэгэшье һаадгүйгөөр, бүтээсэ ехэтэйгээр хүдэлгэнэ. Фермын түрүү трактористнар нүхэд Н. Синицын, В. Тугаринов, А. Новиков гэгшэдэй тарилгын агрегадууд 30 гектарай орондо үдэртөө 35—40 га хүрэтэр тарина.

Механизаторнуудайнгаа жэшээтэ һайнаар, бүтээсэ ехэтэйгээр ажаллаһанай ашаар тус фермынхид үсөөхэн үдэр соо бүхыдөө 230 гектарта хара таряа, 150 га шэниисэ хэрээһэлүүлэн таряа, мүн 641 гектар эртын пар хахалаа.

Совхозойхид эртын тарилгые майн 1 болотор сүм дүүргэхэ зорилготой.

Н. Анисимов.

Республикын колхоз, совхозуудта хабарай тарилгын ябаса тухай

1959 оной апрелиин 25-най мэдээн

Аймаг	Бүхыдөө таригдаһаниинь (гектараар)	Тэрэ тоодо орооһо таряан (гектараар)	Наран сэсэг тарилга (гектараар)
Бичурын	7147	6517	219
Кударын	2612	2465	—
Тарбагатайн	2330	2260	—
Торинн	1888	1888	—
Мухаршэбэрэй	1745	1339	—
Заиграйн	1589	1589	—
Зэдын	1584	1528	36
Хоринн	1169	1097	—
Хэжэнгын	996	931	—
Прибайкалиин	716	701	—
Иволгын	444	444	—
Сэлэнгын	292	83	—
Кяхтын	92	64	—
Закаменай	65	65	—
Байкало-Кударын	60	60	—
Түнхэнэй	60	60	—
Кабанскын	22	15	—
СОВХОЗУУД:			
Бичурын	1463	996	237
Хоринн	830	764	—
Иволгын	407	407	—
Борьёогой	320	320	—
Сэлэнгын	250	80	—
Кяхтын	50	—	—
«Эрдэм»	6	—	—

Кударын «Дружба» колхоз хабарай тарилга эмхитэйгээр эхилээ. Энэ колхозой тракторист И. Красиков прицепщик Л. Красиков хоёр тарилгын хүдэлмэриин эхилхэһээ хойшо һайнаар ажаллана. Эдэнэй агрегат халаандаа 5 гектар хахалха аад, 7 хүргэнэ. **Зураг дээрэ:** И. Красиков, Л. Красиков.

А. Мантаевай фото.

Тарилгадаа жэгдэрэн ороодүй

Үглөөгүүр һэн. Колхозой центртэ хон жэн, гансал тракторай гү, али автомашинын абяан үлэ мэдэ эндэ тэндэһээ дуулдана.

— Зай, Дондок Цыремпилович, сайн гүбди? — гээд газааһаа орожо ерэһэн нүхэртөө, столой саана шоото татажа һууһан залуу хүн хандана.

— Гэмгүй даа. Хии бараан болохонь гээшэ гү? Трактористнуудни зунайхяар шахуу хубсаланхай юм. һэн,—гэжэ тэрэ һанаагаа зобоһон янзатайгаар хөөрэнэ.

— Хари, юунинь болохо гээ юм. Бороо хура оробол, газартамнай оншотойхон лэ шииг нойто үгэхэ байгаа,— гэжэ колхозой агроном хэлээд, газаашаа гарана.

Иимэ нэгэ хөөрэлдөөн «Улаан Оронго» колхозой правлениин конторо соо һаяхан болоо һэн. Тиигэһээршье байтар шангахан һалхитай бороон орожо, удаань бүри саһаншье ороод үзэбэ.

— Бараг даа, энэшни яһала һайн шииг нойто газартамнай үгэхэнь,— гэлдэжэ колхозой механизаторнууд хүхилдэнэ.

...Мүнөө жэлэй хабар эртэ эхилжэ, яһала һайн зохид үдэрнүүд боложо байнхай. Эдэ үдэрнүүдые аятай зохидоор хэрэглэжэ, нэгэшье час хожомдуулангүй хабарай тарилгые үнгэргэхэ зорилго механизатор, колхозой гэшүүн бүхэнэй урда табигданхай. Тус колхоз хабарайнгаа тарилгые ямараар үнгэргэжэ байнаб гэжэ хаража үзэе. Тарилгын түрүүшын үдэрһөө эхилжэ колхозой механизаторнууд поли дээрээ гаража, шииг нойто барижа эхилһэн байна. Трактористнууд Владимир Таланов, Эрдыни Базаров гэгшэд борнойлго хэхэдээ үдэр бүриингөө даабари үлүүлэн дүүргэхын хойноһоо оролдодог байха юм.

— Хүдэлмэримнай яһала урагшатайгаар ябаха һэн. Теэд һаянай хура бороо орожо, ажалыемнай гэдэргэнь татана,— гэжэ тракторист нүхэр Базаров хөөрэнэ.

Мүнөө дээрээ эдэнэр 1000 гаран гектар борнойлжо, 300 гаран гектарта тарилга хээд байна. Тарилгаяа богони болзорто хэжэ дүүргэхын тула колхозой правлени, партийна организаци хамаг хүсэеэ энэ шухала хэрэгтэ элсүүлхэ зэргэтэй. Теэд колхозой гэшүүд бултадаа шахуу элсүүлэгдээгүй байһаар. Эндэ хамта 3500 гаран гектарта орооһо таряа тариха түсэбтэй. Теэд тарилгаяа хэхэ болоходонь хахалагдаһан газар байхагүй. Колхозой тракторнуудынь бүхыдөө хэрэглэгдэнэгүй. Яахадааб гэхэдэ, механизаторнуудынь дутаалдана. Энээнһээ боложо, тракторнуудынь нэгэ халаанда ажаллаад, миин байна бшуу. Тиихэдэ урдань механизатор ябаһан шииrаг-шииrаг хүбүүд колхозой конторын дэргэдэ бани баряабди гэжэ хабарай наранда бэеэ шаража, һанаа амар һуунад. Колхозой правлени эдэнэрэй хүсые зүбөөр элсүүлжэ, тракторнуудаа һүни үдэргүй хүдэлгэхэ аргатай.

Тиихэдэ хабарай тарилгын хажуугаар пар хахалха гэжэ байха. Энэ хүдэлмэри баһал хэнэйшье һанаа зобооногүй ха. Үнгэрэгшэ жэлдэшье тус колхоз пар хахалалгаяа «газар ехээр хаташоо» гэһэн шалтаг баряад, биратай юумэ хээгүй байгаа. «Улаан Оронго» колхозой хүтэлбэрилэгшэд эртээнһээ энээндэ анхаралаа табиха ёһотой гэжэ һанагдана.

Б. Цыремпилов.

Иволга.

Кукуруза тарилгада муугаар бэлдэнэ

Адуу малайнгаа ашаг шэмые эрид дээшэлүүлжэ, һү, мяха, нооһо бүри элбэг дэлбэгээр абадаг болохо гээ һаа, нэн түрүүндэ кукуруза ехээр тарижа, оролдосотой һайнаар ургуулаад, малдаа шэмэтэ тэжээл ехээр бэлдэхэ хэрэгтэй гэжэ ажалша, малша хүн бүхэн мүнөө һайн мэдэхэ болонхой.

Теэд Кабанскын аймагай зарим колхозуудай хүтэлбэрилэгшэд энэ шухала асуудалые хүсэд ойлгоогүй гэхэ гү, али ойлгохоёо оролдодоггүйнь тон гэмшэлтэй.

Эндэхи Сталинай нэрэмжэтэ артелиинхид (правлениин түрүүлэгшэ нүхэр Сюсин, парторганизациин секретарь нүхэр Помазкин) байгша ондо 200 гектарта кукуруза тариха уялга абаһан байгаа. Харин энэ уялгань миин саарһан дээрээ хооһон тоо болоод лэ үлэхээ байна. Юуб гэхэдэ, тус колхозойхид мүнөө оройдоол 72 гектарта кукуруза тарихаар хараална. «Энээнһээ ехээр тариха аргамнайгүй, тэрэнине тарихаар таарамжатай зохид газаршьегүйбди. Юрэдөө мүнөө жэлдэ энэ ургамалые багахан газарта таряад, һайнаар ургуулжа туршахамнай» гэжэ артелиин түрүүлэгшэ нүхэр Сюсин һанаа амарханаар мэдүүлдэг заншалтай. Теэд эдэнэйшье туршалтагүйгөөр, оролдоо һаа, Кабанскын аймагта кукурузын баян ургаса абтаха байһанине эндэхи түрүүшүүлэй дүй дүршэл гэршэлэн харуулна. Жэшээлхэдэ, тус артелиинхидтэй зэргэлжэ байдаг Ленинэй нэрэмжэтэ колхоз нёдондо кукурузын тарилгын 5 гектар газарай га бүриһөө 500 центнер, 16 гектарай га бүхэнһөө 360 центнер ногоон эшэ набша хуряаһан байха юм.

Гадна эндэхид 72 гектар кукурузынгаа газарые үтөгжүүлхэ, уһалха тушаа биратай юумэ хэнэгүй. Колхозой 1-дэхи комплексно бригадынхид кукурузынгаа газарай оройдоол 12 гектарта га бүриин дунда зэргээр 15 тонно наг шэбхэ гаргаад лэ һанаагаа амаршанхай. Тиихэдэ 2-дохи комплексно бригададань кукуруза тариха газарта наг шэбхэ зөөхэ хүдэлмэри оройдоошье эхилээдүй байһаар.

Кукуруза тарилгада баһал иимэрхүүгээр хандадаг ушар аймагай Кировэй, XX партсьездын нэрэмжэтэ колхозуудта үзэгдэнэ.

Саашадаа энэ шухала хэрэгтэ иимэ хойрогоор хандадаг хүтэлбэрилэгшэдһөө партиин айком, аймгүйсэдком шанга эрилтэ табиха бэзэ гэжэ һанагдана.

П. Астраханцев,
«Забайкалец» газетын редакциин хүдэлмэрилэгшэ.

Түрүүшын үдэрһөө эмхитэйгээр ажаллана

ХЭЖЭНГЭ. (**Телефоноор абтаба**). Энэ жэлдэ Худан, Хэжэнгээр яһала эртэ дулааржа, таряалан, сабшалангай газар һайса гэдэһэн аад, һүүлэй үедэ дахин хүйтэрөөд, тарилгын хүдэлмэрие зарим тэды һаатуулһан байгаа. Харин һаяын үдэрнүүдтэ аймагай колхозууд эртынгээ тарилгада жэгдэрэн орожо байна.

Эндэ Сталинай, Ленинэй нэрэмжэтэ колхозууд тарилгаяа түрүүшын үдэрһөө хойшо эмхитэйгээр ябуулжа эхилээ. Жэшээлхэдэ, Ленинэй нэрэмжэтэ артелиин 1-дэхи комплексно бригадада (бригадирынь нүхэр Коновалов) трактористнар нүхэд Родионов, Яковлев, Петров гэгшэдэй агрегадууд һайнаар ажаллажа, түрүүшын үдэртэ хамта 150 гаран гектар хара таряа, шэниисэ хэрээһэлүүлэн тариба. Тиихэдэ тус колхозойхид малда ногоон нэмэлтэ тэжээл болгожо эдюулхээр 30 га газарта хара таряа таринхай.

Тэрэшэлэн колхозой 2-дохи комплексно бригадынхид (бригадирынь нүхэр Лодоев) тарилга хэхэ пар дээрээ шииг нойто бариха борнойлгые үсөөхэн үдэр соо дүүргээд, һаянай тэндээ хара таряа, шэниисэ тарижа захалаа.

Мүн аймагай Сталинай нэрэмжэтэ, «Эрдэм», «Победа» колхозууд тус тустаа түрүүшын 200—300 гектарта эртын тарилга хээ.

Д. Цыренов.

...ЭС-үүдые түргөөр, химдаар бариха

...лаар хүдэлдэг электростан...дые түргөөр, химдаар бариха ... асуудалаар Москвада апре... 25-да дүүрэһэн зүблөөн дээрэ ...н хэлсэгдэһэн байна.

...ай орондо долоон жэлэй тур... 47—50 миллион киловатт хү...уралаар хүдэлдэг электро...нуудые барихаар хараалагда...айна. Баригдаха тэдэ электро...нуудай хүсыень сасуулан ха...болоо һаа, СССР-тэ мүнөө ...дэлжэ байһан бүхы электро...нуудай хүсэнтэй адлишуу бо...юм. Электростанцинуудые ба...имэ туйлай ехэ хараа түсэбые ...хын тула электростанцинуу...бариха проект зохёохо хэрэ...эһөөрнь хубилгаха шухала ...гэжэ зүблөөндэ хабаадагшад ...гаар мэдэрээ. Барилга-хаб...ын трестнүүдэй, проект зохёо... организацинуудай, зарим барилганууд болон электростанцинуудай хүтэлбэрилэгшэд зүблөөн дээрэ үгэ хэлэхэдээ, ГРЭС-үүдые түргөөр, химдаар бариха тушаа олон дурадхал оруулаа. Барилгые индустриальна аргаар хэдэг болохо, типовой проектнүүдые ехээр хэрэглэхэ, барилгые түсэблэхэ, мүнгэн зөөреэр, түхеэрэлгэ-хэрэгсэлнүүдээр хангалгада бии байһан дутагдалнуудые усадхаха тухай зүблөөндэ үгэ хэлэгшэдэй дурадхалнууд дотор хэлэгдэнхэй. Барилгада техникын шэнэ туйлалтануудые ехээр хэрэглэжэ эхилхэ шухала гэжэ үгэ хэлэгшэд тэмдэглэһэн байгаа.

Зүблөөндэ үгэ хэлэгшэдэй дурадхалнуудынь согсологдохо байна. Тэдэ дурадхалнуудые хэрэглэһэнэй ашаар ГРЭС-үүдые бариха болзорнь хороогдохо, үнэнь химдаруулагдаха юм.

(ТАСС).

1959 оной нэгэдэхи кварталда мал ажалай ямараар хүгжэжэ байһан тухай

СССР-эй Министрнүүдэй Соведэй дэргэдэхи Центральна статистическэ Управлениин мэдээсэл

Ороной хүдөө ажахын хүдэлмэрилэгшэд КПСС-эй XXI сьездын шиидхэбэреэр тодорхойлогдоһон долоон жэлэй түсэбэй даабаринуудые болзорһоонь урид дүүргэхэ зорилгоор абаһан уялгануудаа бэелүүлхын түлөө тэмсэжэ, мал ажалай саашанхи хүгжэлтэ туйлаа.

1959 оной апрелиин 1-дэ колхозууд, совхозуудтахи ашаг шэмэтэ адууһа малай тоо 1958 оной апрелиин нэгэнэйхиһээ эды шэнээнээр нэмээ гэбэл:

	Миллион толгойгоор 1958 он	Миллион толгойгоор 1959 ондо	1958 онойхитой сасуулан (проц.)
Эбэртэ бодо мал	41,3	46,0	111
тэрэ тоодо үнеэд	13,4	14,6	109
Гахай	29,5	33,8	114
Хони ямаан	108,9	116,6	107

Эбэртэ бодо малай тоо толгой 1959 оной апрелиин 1 хүрэтэр 4,7 миллион толгойгоор, тэрэ тоодо үнеэд 1,2 миллион толгойгоор, гахай — 4,3 миллион толгойгоор, хони ямаан — 7,7 миллион толгойгоор олон болоо.

Адууһа малай тоо толгойн олон болоһонһоо уламжалан, мал ажалай продукт нилээд ехээр абтаһан байна.

1958 оной нэгэдэхи кварталтай сасуулхада, колхозууд болон совхозуудта 15 процентээр ехэ һүн һаагдаа, 48 процентээр ехэ мяхан, сала, 30 процентээр олон тоотой үндэгэн абтаа.

Үйлэдбэриин ургаһанай ашаар, түсэбөө болзорһоонь урид дүүргэхэ, мал ажалай продукт гүрэндэ ехээр худалдаха аргатай болоогдоо. Нэгэдэхи квартал соо һү худалдан абаха түсэб 112 процент, мал—143 процент, үндэгэн — 122 процент дүүргэгдээ. Апрель һара сооошье тэдэнние худалдан абалга амжалтатайгаар ябуулагдажа байна.

1959 оной январиин 1-һээ апрелиин 1 хүрэтэрхи үе соо колхозууд, совхозууд үнгэрэгшэ жэлэй энэ үеынхиһөө 27 процентээр ехэ һү, 52 процентээр олон мал, 50 процентээр олон үндэгэ худалдаад байна.

Жэлэй эхинһээ хойшо апрелиин 20 хүрэтэр бүхы ажахынуудаар 4 миллион 623 мянган тонно һүн, 1085 мянган тонно шэгнүүртэй мал (амидын шэгнүүрээр), 2 миллиард үндэгэн худалдагдаа.

СССР-эй Министрнүүдэй Соведэй дэргэдэхи Центральна статистическэ Управлени.

СОЦИАЛИСТИЧЕСКЭ УЯЛГАНУУДАЙ ДҮҮРГЭЛТЫЕ ШАЛГАЯ!

*Нүхэд кукурузашад!
Түрүү звеногой
дүй дүршэл халан абагты!*

КУКУРУЗЫН БАЯН УРГАСА АБАХЫН ТУЛА ЮУ ХЭЖЭ, ЮУ ХЭХЭЕЭ БАЙНАБИБДИ

гэһэн асуудалаар КПСС-эй обкомой бюро дээрэ Сэлэнгын аймагай „Коммунизм“ колхозой кукуруза ургуулха звеное даагша Федор Дамбаевич Шагжиевай хэһэн элидхэлһээ

Оронай суута механизаторнууд Мануковский, Гиталов гэгшэдэй жэшээгээр кукурузын баян ургаса абаха үүсхэл нүхэр Шагжиевай звено энэ жэлэй эхиндэ гаргаа һэн. Мүнөө нүхэд Шагжиев Хандуев хоёр абаһан уялгаяа амжалтатайгаар дүүргэжэ байна.

Үнгэрэлдэр КПСС-эй обкомой бюро звеное даагша Федор Шагжиевай элидхэл шагнаад, тусхай тогтоол абаа.

Ниитын адуу малые амжалтатайгаар хүгжөөхын түлөө элбэг дэлбэг тэжээл хэрэгтэй байһаниинь мэдээжэ. Энээн тушаа КПСС-эй ЦК-гэй декабриин Пленумэй, партиин XXI съездын шиидхэбэринүүд соо онсо тэмдэглэгдэһэн, тэрэнэй түлөө кукуруза ехээр тарижа, баян ургаса абаха тушаа тодорхой зорилго табигдаһан байна. Тиимэһээ манай колхоз 1959 ондо ниитын малые кукурузын силосээр хүсэд хангахын тула тэрэнэй үндэр баян ургаса абаха гэжэ шиидээ. Кукурузын баян ургаса манай нютагта абажа болохо юм. Юуб гэхэдэ, 1958 ондо манай звено хэды ган жэлэй болоошье һаа, уһалагдадаггүй зуу гаран гектар дээрэһээ дунда зэргээр гектарай 150 центнер, зарим газарһаань—205 центнер ногоон набша суглуулжа абаа һэн. Тэрэнэй ашаар үнеэн бүридөө 4 тонно кукурузын силос даража абаад, үбэлдөө үнеэдэйнгээ һү шэмые хоёр дахин дээшэлүүлжэ шадаабди.

Малай тэжээлдэ кукурузын шиидхэхы удхашанартай байһые хараадаа абажа, байгша ондо гектар бүриһөө 300 центнерһээ бага бэшэ ургаса абахын түлөө оролдое гэжэ республикын хүдөө ажахын бүхы хүдэлмэрилэгшэдтэ энэ оной январь һарада хандаһан байгаабди. Энэ уялгаяа дүүргэхэдээ бидэнэр 30 мянган тонно силос дараха, ногоо ургуулха гэхэ гү, али үнеэн бүридэ 10 тонно силос дараха арга боломжо олгохобди.

Абаһан социалистическэ уялгаяа дүүргэхэ арга боломжо гүйсэд бии. Манай звенодо бүхыдөө пар, намарай пар даалгагдажа үгтөө. Бүхы газараа 5 ондоо хубаарилжа, энэ жэлдэ уһалхабди. Тэрэнэй түлөө уһалууриин Ёнхорой системэ баригдажа, кукурузын 50 гектар, мүн 200 г[...] сабшалангай газар уһалагдаха юм. Тэрэнһээ гадна, колхознай уһа бүлэжэ гаргаха насос абажа, үлөөшэ 50 гектар газарнай уһалагдаха.

Звеногой мэдэлдэ иимэ техникэ үгтөө: хабсаргагдамал плугтай «Беларусь» трактор, «СКГК-6В» сеялкэ, «КРН-4,2» культиватор, силос хуряадаг «СК-2,6» маркын комбайн, тракторай шэрэхэ тэргэ.

Колхозой агроном нүхэр Раднаев манда даалгагдаһан газарай хуби бүридэ ямар агротехническэ хэмжээ-ябуулгануудые бэелүүлхэб гэһэн агропаспортнуудые тодорхойлжо үгөө. Эдэ хэмжээ-ябуулгануудые бидэнэр нягтаар бэелүүлнэбди. Мүнөө үедэ даалгагдаһан газарайнгаа гектар бүридэ 30 тонно наг шэбхэ, нэгэ-нэгэ центнер шубуунай аргал зөөжэ гаргаад байнабди. Энэ хүдэлмэри үргэлжэлүүлэгдэһээр. Эдэ үдэрнүүдтэ зөөһэн шэбхэеэ обоолоод, тэрэнээ хожомынь уһаар худхажа, шүүһээрнь тарилгаяа уһалха байнабди. Энээнэй түлөө хониной 30 тонно шэбхэ хэрэгтэй болохо юм.

Федор Дамбаевич Шагжиев.

Хайшан гэжэ зүб квадрадуудые гаргахабибди

Ажал багаар гаргашалжа, үндэр баян ургаса абахын тула зүб квадрадуудые гаргаха арга бэшэ хэрэгтэй. Тиимэһээ би туһалагша нүхэр Хандуевтаяа зүб квадрадуудые гаргажа һурахын тула ехэхэн оролдолго гаргаабди. Намарһаа хойшо өөрөө хоёр дахин аймагай семинарта байлсааб, тэрээнһээ гадна, колхоз дээрээ өөһэдөө туршажа үзэһэн байнабди.

Эдэ бүгэдэһөө ойлгоходо зүб квадрат гаргахын тула сеялкэеэ һайнаар тааруулха, проволоко торгодог гадаһаяа зүбөөр хажуу тээшэнь болгохо, хэмжүүрэй проволокоёо зүбөөр татажа үгэхэ шухала байна. Тиимэһээ механизатор бүхэн сеялкэеэ, гадаһаяа, хэмжүүрэй проволокоёо өөһэдөө тааруулха ёһотой. Энээниие зүб квадрат гаргатараал өөһэдөө хэжэ ябаха шухала гэжэ һананаб. Ингэжэ өөһэдөө оролдоол һаа дүй дүршэлтэй бологдохо бшуу.

Нүхэн бүридэ 4—5 орооһо унагаажа, зүб квадрадуудые гаргахын тула сеялкынгээ дискэнүүдые һайса шэлэжэ, зүбөөр тааруулаад, орооһоной гоожохо нүхэнүүдынь нэгэ доро, адли хэмжүүртэйгээр нээгдэжэ байхаар тодхохо шухала. Нүхэр Мануковскиин зүбшэлые баримталжа, бидэнэр гурбадахяа эрьехэ дээрээ таригдаһан нүхэнүүдынь хоёрдохи ябасын нүхэнүүдтэй хүндэлөөшөө тааража байһыень нягтаар шалгахабди. Хэрбээ нүхэнүүдэйнь сэхэ харалсаагүй байбалнь, зангилаа торгодог нүхыень хажуу тээшэнь болгохобди. Тиихэ зуураа зангилаа торгодог нүхэнһөө татагдаһан тэбхэр голой аса һалаа тээшэ ошоһон түмэрые ута богони болгожо тааруулха хэрэгтэй. Тиихэдээ сеялкэһээ орооһоной гоожодог нүхэнэй ехэ багаар, нэгэ доро нээгдэхэ оньһые хүдэлгэхэ зэргэгүй. Хэрбээ үрэһэнэй гоожодог нүхэнэй хахадаг болбол орооһо түлхидэг шүдэнүүдыень хурсадхажа үгэхэбди.

Тарилгаяа имагтал хоёрдохи скоростёор ябажа хэхэбди. Юуб гэхэдэ, скоростёо хубилгахада зүб квадрат гаража үгэдэггүй бшуу.

Тарилга хэхэ зуураа органо-минеральн[...] холисо хэрэглэхэдэ ургаса ехээр дээшэл[...]

Нүхэр Гиталовай болон Харьковска областиин кукуруза ургуулагшадай дүй дүршэл дээрэһээ харахада, органо-минеральна холисые тарилга хэжэ байха зууреа хэрэглэхэдэ, амяарайнь тарааһанда оробол 3—5 дахин ехэ ашатай байна гэжэ элирээ. Энээниие хараадаа абажа, бидэнэр гектар бүридэ 3 центнер иимэ холисо хэрэглэхэ гэжэ шиидээбди. Холисомнай иимэ үтэгжэлгэнүүдһээ бүридэнэ: 1,5 центнер наг шэбхэ, 90 килограмм суперфосфат, 30 килограмм аммиагай селитрэ, 15 килограмм калийна дабһан, 15 килограмм пеэшэнэй үнэһэн.

Иимэ холисо бэлдэхэдээ наг шэбхэеэ 2—5 миллиметр нүхэнүүдтэй шэгшүүрээр һагшаха хэрэгтэй. Холисынгоо ехээр хумхитахагүйн тула тэрэнээ тарааха һаа хахад час урда поли дээрэ бэлдэхэ болонобди. Тиихэдээ худхархагүйн тула үтэгжүүлгэ бүхэнөө амяар амяарайнь ашаалжа абаашаха шухала.

Үтэгжүүлгэеэ таригдаһан үрэһэнэй нүхэнһөө 5—10 сантиметр хажуугаар, үрэһэнһөө 2—3 сантиметр гүнзэгыдэ тараахада һайн. Энэ хадаа кукурузын үрэһэнэй түрүүшын үедэ ургахада ехээр туһалха юм.

Иимэ холисые үрэһэ тарижа ябаха зууреа тараахын тула «СКГК-6В» сеялкэдээ ургасада тэжээл үгэхэ «КРН-4,2» гэжэ түхеэрэлгэтэй культиватор хабсаргаад байнабди. «Беларусь» тракторай гидроподъёмник дээрэ ургасада тэжээл ору[...] түхеэрэлгэтэй «КРН-4,2» культ[...] тор тодхогдоо. Культиваторай [...] һоһоо сеялкэ шагтагалхын тула [...] рэнэй рамада (82х82 миллим[...] үргэнтэй түмэр) кронштейну[...] хоорондуур 40х60 миллиметр [...] заан, тэбхэр түмэрые шэрээжэ, [...] тагалха түхеэрэлгэ хэжэ [...] Энэнь культиваторай рамада [...] миллиметр бүдүүн шүрэбөөр [...] хэлэгдэдэг. Тиигээд культи[...] райнгаа хойноһоо сеялкэеэ энэ[...] холбодог. Тиигэжэ органо-м[...] ральна үтэгжүүлгэеэ үрэһэ [...] жа байха зууреа тарааха арг[...] доо.

Энэ агрегадаа поли дээрэ х[...] гэжэ үзэхэдэмнай һайн үрэ[...] харуулаа. Тиигэбэшье агре[...] түрүүшынхеэ ябажа эхилхэлэ[...] жүүрэй проволоконь культива[...] тон дүтэхэнөөр гарана. Ти[...] тракторист сеялкэшэн хоёр [...] ниие культиваторай мөөртэ [...] хагүйе оролдохо болоно. Са[...] даа хүдэлхэдэ энэ бэрхэшээл [...] хагдадаг. Үтэгжүүлгэ хубаар[...] түхеэрэлгэтэй «КРН-4,2» куль[...] торые тэгшэ газарта байлгажа [...] руулха хэрэгтэй. Тиихэдээ [...] жүүлгэ хаядаг хутагануул [...] гоожодог хоолойнуудһаа 5—7 [...] тиметр хажуу талаар тодхо[...] болоно. Үтэгжүүлгэ унагааха [...] тагануудынь үрэһэ тариха д[...] нүүдһээ 2—3 сантиметр до[...] тодхогдоо.

Ургасын хойноһоо иигэжэ харууһалха[...]

Кукурузын ургасын хойноһоо харууһалха бүхы хүдэлмэри машинын хүсөөр хэгдэхэ. Тарилга хэжэ дүүргэһээр лэ бүхы полинууд дээрээ хүндэ каток шэрэжэ, хүрьһыень нягтаруулха гэжэ хараалагдаа. Ургасын жэгдэ һайнаар гарахын тула, мүн буртаг үбһые үгы хэхэ зорилгоор хүнгэн модон борнойгоор полиёо һөөлжүүлэн нэгэ удаа борнойлхобди. Хэрбээ ургасын гаража байхада буртаг үбһэнэй бии болоод гү, али газарай хүрьһэнэй ехээр хальһатаад байбалнь, хоёрдохёо борнойлогдохо.

Борнойлгоёо имагтал үдэр байхада (II часай һүүлээр) хэхэ хэрэгтэй. Юуб гэхэдэ, үглөөгүүр, үдэшэлэн тээшэ кукурузын нялха эшэнүүдынь хэбэрхэн байжа, борнойн шүдэндэ бэлэхэнээр гэмтэжэ болохо бшуу. Гадна борнойлжо ябахадаа ургасые шоройгоор дарахагүй гэжэ оролдохобди. Хоёрдохёо борнойлһоор лэ тусхай анзаһаар уһанай урдаха борозда татахабди. Мүн саашадаашье ряд хоорондын элдүүрилгэ хэгдэһээр лэ иимэ борозданууд шэнээр татагдажа б[...] юм.

Кукурузын ургажа байха [...] гектарта тус бүри 600—700 [...] метр уһа хүртэхөөр гурба [...] уһалагдаха байна. Түрүүшын [...] уһалалгые июниин нэгэдэхи, [...] дохи 10 хоногто (полинууда[...] гаае хараадаа абажа) хэ[...] Энэ үедэ кукуруза 10—15 с[...] метр үндэр болоод байха. Са[...] даа газарай хүрьһэнэй шииг[...] тые харалсажа байгаад, [...] үдэр зайтайгаар уһалжа байх[...]

Энэ жэлдэ бүхы тарилг[...] гектар бүридэ 250 килограмм [...] тэхөөр аммиагтай уһаар нэ[...] тэжээл оруулхабди. Самбу-Ша[...] гэжэ газарта 40 гектар дээрэ, [...] род гэжэ газарта 10 гектар [...] ургасын гаража байхада хэ[...] түрүүшын уһалалгын удаа ам[...] тай уһан шэнгээгдэхэ юм.

Гадна энэ 40 гектар полии[...] гасые хоёрдохёо уһалһанайнгаа [...] лээр гектар бүридэ 1 центне[...] перфосфат, 1,5 центнер амм[...] селитрэ, 0,5 центнер калийна д[...] най хүртэхөөр минеральна [...] жүүлгэ тараагдаха, нүгөөдэ [...] тар дээрэхи ургасые наг ш[...] шүүһээр уһалхабди.

Бэшэ гурбан полиин ургаса[...] дохёо уһалһанай һүүлээр ам[...] тай уһаар үтэгжүүлэгдээд ду[...] юм.

Уһалһанайнгаа һүүлээр, га[...] хүрьһэнэй хатахалаар лэ ря[...] рондын элдүүрилгэ утааша, [...] дэлөөшэнь хэгдэхэ. Иимэ нэг[...] элдүүрилгые кукурузын [...] 2—3 набшаһатай болоод ба[...] 10—12 сантиметр гүнзэгыгөө[...] хэбди. Хоёрдохи элдүүрилгэ [...] сантиметр, гурбадахи — 6—8 [...] тиметр гүнзэгыгөөр хэгдэхэ [...] Тиихэдээ культиватораа түрүү[...] рилга хэһэн зурууднаа [...] лөөшэнь ябуулха шухала. Ряд [...] рондын элдүүрилгэ хэхэдээ т[...] ургасаһаа 12 сантиметр хо[...] саашадаа бүри холуур анз[...] ябуулха бологдоно.

Ряд хоорондын элдүүрилгэ [...] тула культиваторай анзаһану[...] ябаад гараһанайнь һүүлээр б[...] да үлөөхэгүйгөөр шэлэн [...] тааруулха хэрэгтэй. Хэрбээ [...] да гараа һаа, газарай хү[...] нэй шииг нойтон түргөөр х[...] болоно бшуу. Энэ зорилгоор [...] тиваторай анзаһануудые д[...] шобхогороор хэхэ бологдоно.

Культиваторай анзаһану[...] элихэдэ түргөөр хурсадхажа [...] хын тула оньһон аргаар тэр[...] үрэхэ түхеэрэлгэ хээбди. Энэ з[...] гоор юрын түмэр хурсададаг [...] хеэрэлгые бухал табидаг ха[...] һан «ПК-1,6» маркын ма[...] коробко дээрэ хабсаргаабди. [...] хурсададаг энэ түхеэрэлгэе[...] хай тэргэ дээрэ тодхожо, т[...] рай корданна голтой холбож[...] дэлгэхэдэмнай һайн байгаа.

Кукуруза ургуулха агроте[...] скэ бүхы эрилтэнүүдые нар[...] сахижа, байгша ондо гектара[...] центнерһээ доошо бэшэ кукур[...] ногоон эшэ набша ургуулха [...] һэн социалистическэ уялгаяа [...] гэхэ байнабди.

Газарай хүрьһэ элдүүрилгэ

Газарай хүрьһые элдүүрилхэдээ тэндээ шадаал һаа, шииг нойто ехээр бариха, шоройень ехээр бутаруулхагүй, наг шэбхээ жэгдээр булаха, элдэб буртаг үбһэнэй ургахагүйгөөр, зүб квадрадуудые гаргаха гэжэ оролдонобди.

Энэ зорилгоор мартын һүүл багта газарай 40 гектарынь борнойлогдоо. Апрелиин 5-һаа 10 хүрэтэр энэ газар дээрэ, мүн Эреэн гэжэ газарта 15 гектар дээрэ наг шэбхэ тараажа, тэрэнээ борнойлжо байгаад, 20—22 сантиметр гүнзэгыгөөр хүндэлөөшэнь хахалаабди. Нёдондо элдүүрилэгдэһэн 20 гектар шэнэ газар дээрэ 8—10 сантиметр гүнзэгытэйгөөр, һөөлжүүлэн дисковани хэгдээ. Бэшэ гурбан поли дээрэ наг шэбхэ жэгдээр обоологдоод байнхай. Тэрэнэй хоёр поли дээрэхи шэбхэнь һаяар тараагдажа, дискэтэй лущильнигаар хахалагдаха, Мэргэй гэжэ нүгөөдэ полидоо уһалһанайнгаа һүүлээр шэбхэеэ тараажа, гүнзэгыгөөр хахалхабди. Мүнөө шэбхэ тараажа хахалһан газараа апрелиин 20-һоо уһалжа эхилээбди. Тиихэдээ гектарта 600—700 кубометр уһа хүртөөхөөр хараалагдана.

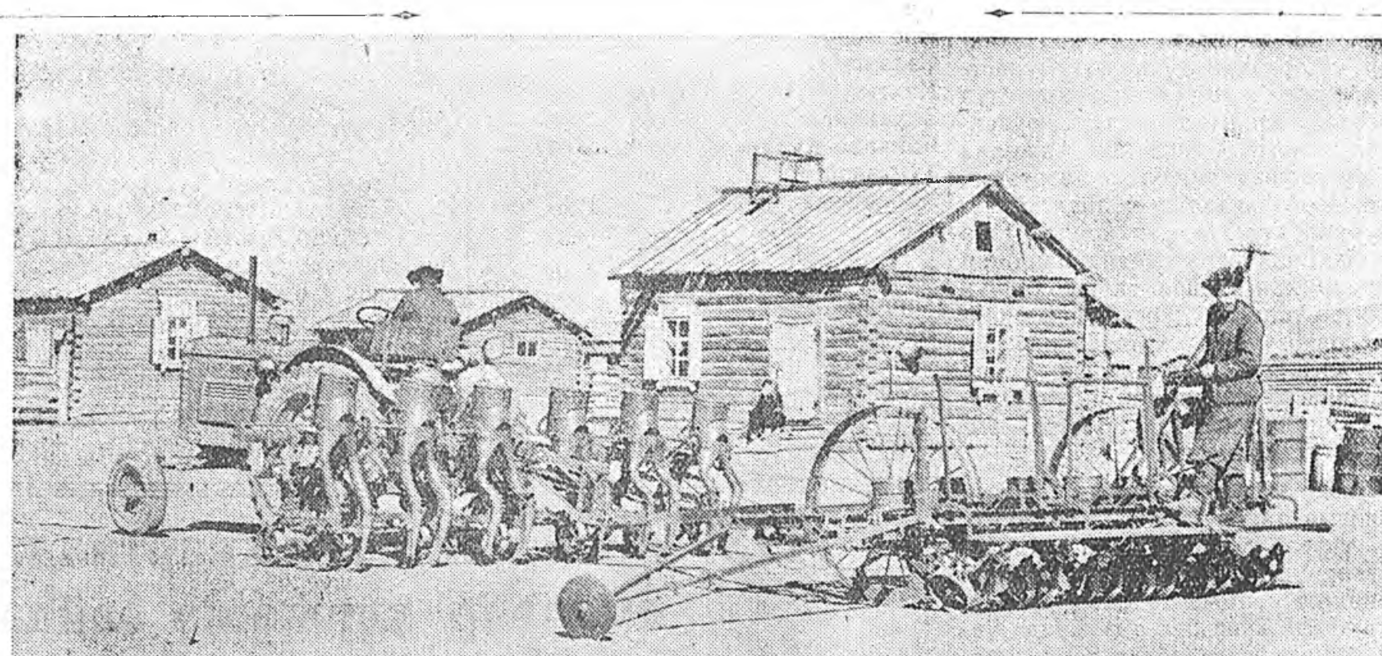
Хэрбээ саашадаа ингэжэ элдүүрилэгдэһэн газарай хүрьһэнэй хальһатаад байбалнь, культиваци хэхэ гү, али дискэтэй лущильнигаар борнойлжо байгаад, хүндэлөөшэнь хахалхабди. Тэрэнһээ гадна тарилга хэхынгээ урда тээ буртаг үбһэнэй үндэһые үгы хэхын түлөө борнойлжо байгаад, культиваци хэгдэхэ. Тарилгынгаа бүхы полинуудые тарилгын урда тээ жэгдэрүүлэн нягтаруулха байнабди.

Үрэһэеэ тарилгада бэлдэхэ тушаа

Тарилгаяа Стерлинг сортын, жэжэ томоороо илгагдаһан, уридшалан нара, һалхинда шанаржуулагдаһан үрэһөөр хэхэбди. Таригдаһан үрэһэеэ, мүн нялха ургасаяа элдэб үбшэнһөө, хорхой шумуулһаа хамгаалхын тула бүхы үрэһэеэ гранозан хороор хородожо, гексахлоранай 12 процентнэ дустаар сүршэхэбди.

Техникэеэ тарилгада бэлэдхэхэ тухай

Суута механизаторнууд нүхэд Мануковский болон Гиталовай дүй дүршэлые шудалха зууреа, бидэнэр тарилга хэжэ байхадаа агрегадаа түргэнөөр бэлдэхэ гэжэ шиидээбди. Тэрэнэй түлөө өөрынгөө туһалагшатай уялгаяа хубаажа абаабди: агрегадай эрьехэ газартаа дүтэлжэ ябахадань сеялкэ дээрэ һууһан хүн зангилаануудые торгоодог нүхэнһөө проволокые гаргажа, сеялкынгээ хоолойнуудые болон зурлаа гаргадаг түмэрөө үргэжэ үгэхэ; тиигээд агрегадай эрьехэ үедэ проволоко торгодог гадаһаяа хажуу тээшэнь болгожо, хэмжүүрэй проволокые татажа үгэхэ юм. Тракторaa эрьюулээд, агрегадаа зогсооһон бэсэрээ буугаад, би өөрөө хэмжүүрэй проволокые зангилаа торгодог нүхэндэ оруулаад, сеялкын хоолойнуудые болон зурлаа гаргадаг түмэрые буулгажа үгэхэ хүм. Энэ үедэ сеялкэшэн проволоко торгодог гадаһые бүхэлжэ, проволокоёо шангаар татажа үгэхэ юм. Ингэжэ бэе бэедээ туһалжа байгаад, тарилгаяа эгээл богони болзорто үнгэргэхэ хүсэл бии.

Ургасада тэжээл оруулха «КРН-4,2» маркын машина кукуруза тариха «СКГК-6В» сеялкэ хоёрые холбоһон агрегат харуулагдана.

А. Мантаевай фото.

Кукуруза тариха газартаа Сэлэнгэ мүрэнһөө насосоор уһан бүлэн гаргагдажа байна.

КПСС-эй ОБКОМДО

Сэлэнгын аймагай „Коммунизм“ колхозой нүхэр Ф. Д. Шагжиевай механизированнэ комплексно звеногой хүдэлмэри тухай

1959 ондо кукурузын үндэр баян ургаса абаха гэһэн социалистическэ уялгаяа хэр дүүргэжэ байһан тухайнь Сэлэнгын аймагай «Коммунизм» колхозой кукуруза ургуулха механизированнэ комплексно звеное даагша нүхэр Ф. Д. Шагжиевай элидхэл КПСС-эй обкомой бюро шагнажа, тусхай тогтоол абаһан байна.

Тиихэ зууреа энэ звеногойхид абаһан уялгаяа дүүргэхэ талаар хэрэгтэй бүхы хүдэлмэриие хээ гэжэ партиин обкомой бюро мэдэрбэ. Кукуруза тарилгада эгээн үрэжэлтэй һайн газар даалгагдаһан, тэндэ уһа гаргаха тушаа ехэ хүдэлмэри хэгдэһэн, гектар бүридэ 30 тонно наг шэбхэ гаргагдаһан, үрэһэниинь зөөгдэжэ асаргадаһан байна. Мүн газарай хүрьһэ элдүүрилхэ, тарилгада техникэеэ бэлдэхэ хүдэлмэри саг соогоо хэгдээ.

Кукурузын үндэр баян ургаса абахын тула тарилгые арга бэшэ квадратно-гнездовой аргаар хэхэ хэрэгтэ гол анхаралаа хандуулжа, суута механизаторнууд Н. Ф. Мануковскиин, А. В. Гиталовай дүй дүршэлые халан абажа, нүхэр Шагжиев, тэрэнэй туһалагша нүхэр Хандуев гэгшэд органо-минеральна үтэгжүүлгэ тараажа зүб квадрадаар тариха аргые шудалһан байна.

Органо-минеральна үтэгжүүлгэ тараажа ябаад нэгэ доро тарилга хэжэ, кукурузын ургасын хойноһоо харууһалха агротехническэ хэмжээ-ябуулгануудые хараалаад, тэдэнээ бэелүүлжэ байһан Сэлэнгын аймагай «Коммунизм» колхозой механизированнэ комплексно звеногой дүй дүршэлые үргэнөөр хэрэглэхэ тушаа эмхидхэлэй хүдэлмэри ябуулхые КПСС-эй обком партиин бүхы айкомуудые уялгалба.

НҮХЭД ҺААЛИШАД!
...ЛАНТОНИДА ОРЛОВАҺАА ЖЭШЭЭ АБАГТЫ

Түрүүшүүлэй нэгэн

...С-эй ЦК-гэй сентябриин ...) Пленумһээ хойшо Байка... ...арада түрүү һаалишадай тоо ... олошороо. Хэрбээ 1953 ...уэр эндэ үнеэн бүриһөө ...ээргээр 520 литр һүн һаагда...йгаа һаа, үнгэрэгшэ жэл ...итртэ хүргэгдөө. Эрхим һаа... бусадтай адли эрхэ байдал...аллабашье, аймагай дунда ...хэмжээнһээ һураггүй ехые ...юм. Эрхимүүлэй эрхим, Ле...нэрэмжэтэ колхозой һаали...лантонида Орловагай ажал...эритэй танилсая.

...ндо энэ колхозой үнеэн бү...1713 литр һүн һаагдаһан бай...арин һаалишан Орлова даа...эн бүриһөө 1932 литр ..., али хамта дээрээ 22756 ... һаагаа бшуу.

...тонида хайшан гээд иимэ ...а түйланаб гэжэ асуухаар. ...уу һаалишан жэлһээ үлүү... соо хүдэлжэ байна. Тиибэ...нэ мэргэжэлэйнгээ онол он...арханшье бэрхэ һаалишад...уугүйгөөр мэдэдэг болонхой. ...у ёхээр һаалга үнэн сэхэ, ...отой ажалһаа болодог гээд ...б. Һаалишан бүхэн ажал...эн зүрхэнһөө дурлаад, үнеэ...өөр харууһалаад, эдеэлүү...аагаад байбал, заатагүй ам...түйлаха,—гэжэ Плантонида ...аар хэлэдэг.

...бай, шуумар энэ басаганай ...э байхые харахада урматай ...—гээд нүхэдынь магтана. ...рлова үнеэдэйнгээ зан аба...р тэжээлдэ дуратай бай...нарнаар адаглажа абадаг. ...а һая туғаллаһан үнеэдтэ ...харал хандуулдаг. Түрэһэ...үүлээр 20 хоногой туршада ... гурба дахин, (үглөөгүүр 6 ...дэ 12 сагта, үдын хойно ...сагһаа үнгэржэ байхада) ...заншалтай. Үнеэ һаахынгаа ...э хүхыень угаагаад, нидхэр...үүлдэг юм.

...түрэһэн үнеэ нэгэшье үдэр ... орхёо һаа, һүнэйнь гараса ...о доошолдог,—гэжэ Плато...ерэнэ.—Үнеэдэй ороондо оро...лдадаггүйб. Ототой болоһон ...г соонь урэжүүлэнгүй ун...рхёо һаа, жэлдээ хэдэн ар...итр һү дутуу абахаш,—гээд хэлэдэг юм. Нээрээшье зарим дүршэл багатай һаалишад үнеэдэйнгээ ототой болоһон гү, али үгыешье ойлгожо ядаһаар, нүгөөдүүлынь мартаһаар, залхуурһаар сагыень үнгэргэдэг байха юм. Энэ мэтын «жэжэ» шалтагаанһаа, бүхы дээрээ ехэл һүн алдагдадаг. Үшөө тингээд үнеэд һүгүй гэлсэхэбди, гэжэ нүхэр Орлова нэгэнтэ бэшэ мэдүүлһэн байха.

Плантонидын харууһалдаг үнеэд саг соогоо урэжүүлэгдээд, нэгэнининшье һубайрдаггүй.

Үнеэе хэдыдэ, ямар болзорто шэргээхэ тухайдаа мартадаггүй. Һара хахадай, хоёр һарын туршада тэдэнь шэргээд ябадаг.

Һаалишан Плантонида Орлова үнеэдээ зүбөөр эдеэлүүлхэ гэжэ оролдодог. Үнеэдэй һүнэй гарасаар, бэеынь шадалаар үбһэ тэжээл үгэдэг заншалтай. Колхозынь үнеэн бүридөө үбэлэй сагта үдэртөө 3 килограмм һолоомо, 3,2 килограмм үбһэ, 12 килограмм силос, 200 грамм концентрат үгэдэг байгаа. Харин Плантонида тэрэниие өөрэйнхеэрээ хубаажа үгэдэг байба. Үдэр бүхэндэ һүеэ нэмээжэ байһандань ехэ тэжээл үгэхые оролдодог. Үнинэй һаалгажа байһан үнеэдтэ 4—5 килограмм силос эдюулдэг байна. Мүн саг сагтань бүлеэн уһаар уһалдаг. Тэжээл заатагүй буйлуулжа эдюулхэдэ шэнгээсэтэй гэжэ энэ шадамар һаалишан һайса ойлгонхой.

Ажалдаа мэгдэхэ, ядалдаха болоо һаа, колхозой зоотехник нүхэр Карповта хандажа, зохихо туһаламжа абадаг.

Суутай һаалишан нүхэр Орлова энэ жэлэй түрүүшын кварталай дүнгөөр үнеэн бүриһөө 644 литр һү һаагаад, аймаг соогоо шалгаранхай.

Энэ һаалишанай хүдэлдэг фермынхид коммунистическэ ажалай фермын нэрэ зэргэдэ хүртэхын түлөө үсэд шангаар тэмсэжэ ороо. Тэдэнэй түрүү зэргэдэ ябаһан нүхэр Орлова байгша ондо үнеэн бүриһөө 2200 литр һү һаахаар зориг-жонхой.

Е. Ненашев.

Зоригтой хүбүүн

...ай Цыренов бага наһанһаа ...э таһарһан юм. Тэрэнэй 2-...ахада эсэгэнь наһа баража, ...эхэтээ үлэһэн юм. Тиигээд ...бага наһанһаа колхозойн...адуулалсадаг, харууһалал... боложо, өөрынгөө ажалай ...та эхи табиһан байгаа. Нам...үүн 4-дэхи класста һуража ...а, амаралтынгаа үедэ эжы...алдаг, зун-намартаа үбһэ ...уряалгын үедэ мори адуул...ал шэрэхэһээ эхилээд, арте...элдэб ажал хүдэлмэридэ ...йгээр хабаадалсажа, 348 ...ажалта үдэр олоо һэн.

... нүхэр Цыренов 17 наһа...оод, комсомолой гэшүүндэ .... Тэрэ нёдондо жэлһээ хой...ын аймагай Сталинай нэ...э колхозой һаалишанаар ажаллажа байна. Намтай хара багаһаа хойшо һаалишан болохо гэһэн хүсэл зоригоо бэелүүлжэ шадаһандаа урмашан, шэнэ ажалайнгаа түрүүшын үдэрһөө эршэмтэйгээр ажаллажа ороһон юм. Тиигэжэ тэрэ нёдондо жэл үнеэн бүриһөө 1500 литр һү һаагаа һэн. Харин энэ жэл даалгагдаһан үнеэдэйнгээ толгой бүриһөө 1800 литр һү һааха гэһэн уялга абаад, эдэ үдэрнүүдтэ шэнэ амжалтануудые түйлажа байна. Үнгэрһэн гурбан һарын турша соо үнеэн бүриһөө 300 гаран литр һү һаанхай.

Нүхэр Цыренов эрдэм мэргэжэлээ дээшэлүүлэн, колхозойнгоо библиотекэһээ мал ажал тухай бэшэһэн номуудые абажа уншадаг, газетэ, журналнуудые хододо хаража байдаг юм.

Ц. Сагалеев.

Республикын предприятинууд Майн урда тээ...

Коммунистическэ мүрысөөндэ илаһанайнь түлөө

...Үдэшын 7 час. ПВЗ-гэй партийна тэгээрэлэй кабинедэй байшангай хоёрдохи дабхарай ехэ залнууд соогуур вальсын аялган зэдэлнэ. Эндэ суглараршадай зариманиинь ирагуу һайхан аялган доро танца наадажа, нүгөө зариманиинь уужам һаруул уншалгын зал соо элдэб ном, газетэ, журналнуудые уншажа байба. Уданшьегүй хүгжэм замхажа, суглаанда ерэгшэд харалгын ехэ залда ороно.

Коммунистическэ ажалай коллективэй нэрэ зэргэтэй болоһон участок, бригадануудай түрүүшүүл, заводой хүтэлбэрилэгшэд президиумэй столдо һуубад. Заводой партийна комитедэй секретариин орлогшо нүхэр Бирюков үгэ хэлэхэ зуураа, коммунистическэ мүрысөөндэ хабаадагшадай суглаае нээһэн дээрэ тоолоно.

... Шэнэ ёһоор ажаллаха, һураха, ажаһууха гэһэн Москвагай залуушуулай үүсхэл дэмжээд, завод соогоо ажалай алдар габьяа гаргагшадые эдир пионернүүдэй амаршалһанай һүүлээр ПВЗ-гэй начальник нүхэр Бутко коммунистическэ ажалай бригадануудые даагшадта үнэмшэлгын документнүүд болохо мандадуудые багахан улаан тугтайгаар барюулба.

Паровоз хабсаралгын цехтэ ажалладаг Балуевай, зэд шудхалгын цехтэ ажалладаг Соболевой бригадынхид тэрэ үдэр хүндэтэ нэрэ зэргэдэ түрүүшынхеэ хүртэжэ, «коммунистическэ ажалай бригада» гэһэн үнэмшэлгэ абаа. Энэ жэлэй эхеэр коммунистическэ ажалай коллектив гэжэ нэрлэгдэһэн Болдыревой бригадынхидта (кузнечнэ цех), Тиренинэй участогайхидта (паровоз хабсаруулгын цех) үнэмшэлгын манда дууд барюулагдаа.

Үнэмшэлгэнүүдэй барюулагдаһанай һүүлээр олон хүн үгэ хэлээ. Коммунистическэ ажалай участок, бригадануудай түлөөлэгшэд, иимэ хүндэтэ нэрэ зэргын түлөө тэмсэжэ байһан залуушуулшье үгэ хэлэхэдээ, орон дотороо коммунизмын илан мандаха сагые бүри дүтэлүүлхын тула улам һайнаар ажаллахаар бэлэн байһанаа мэдүүлээ. Мүнөө үедэ паровозо-вагонно заводой цехүүдтэ 50 шахуу бригада коммунистическэ ажалай нэрэ зэргын түлөө тэмсэнэ гэжэ суглаанда үгэ хэлэгшэд тэмдэглээ.

Шэнэ саг үедэ шэнэ ёһоор ажаллажа эхилһэн согтой солбон, омог дорюун эдэ залуушуул суглаанай һүүлээр орой болотор сэнгээ. Культурын ордонойхид концерт харуулаа.

И. Будаев.

Зураг дээрэ: паровозо-вагонно заводой директор нүхэр Бутко коммунистическэ ажалай бригадын бригадир нүхэр Балуевта үнэмшэлгэ барюулжа байна.

Л. Хайдуровай фото.

Хахад жэлэйнгээ түсэб дүүргэбэ

Улан-Удын шэгнүүр заһабарилгын заводой хүдэлмэришэд Майн урда тээхи мүрысөөндэ абаһан социалистическэ уялгануудаа амжалтатайгаар дүүргэбэ. Завод шэгнүүр, электроприборнуудые заһабарилхаһаа гадна, энэ жэлдэ тон нарин приборнуудые, оёдолой машина, утюг болон гэрэй бусад хэрэгсэлнүүдые заһабаридаг болонхой. Олон, шэнэ зүйлнүүдые үйлэдбэрилдэг болохотойгоо хамта завод ажалайнгаа бүтээсые нилээд дээшэлүүлбэ.

1959 оной I кварталай түсэб 104,5 процент дүүргэһэн заводой коллектив апрелиингээ түсэб энэ һарын 27-до дүүргэбэ.

Мүрысэгшэдэй дунда үнэн сэхэ ажалаараа шалгарһан түрүү бригаданууд, түрүү хүнүүд олон. Коммунистическэ ажалай коллективэй нэрэ хүндын түлөө тэмсэжэ байһан Мурзамуд Абзаловай даадаг залуу слесарьнуудэй бригада һара бүхэнэйнгөө даалгабари 300 процент хүрэтэр дүүргэнэ. Мүнөө тус бригада 1959 онойнгоо түрүүшын хахад жэлэй түсэб дүүргээ. Тэрэшэлэн городской Соведэй депутат Александр Басовичын бригада түсэбөө 130—150 процент дүүргэнэ.

Заводой слесарь-инструментальщик Федор Столь гэгшэ эрхим ухаалан зохёогшо болонхой. Тэрэ хадаа шэлэй таглаа бэлэдхэхэ автомат зохёожо хүдэлгөө. Энэ дурадхалынь заводтоо жэл соо 40 мянган түхэригэй алмалта үгэнэ. Гадна сонхын шарнир гаргаха хахад автомат зохёон хүдэлгэдэбэ. Энэ бригадада гансал залуушуул ажалладаг байна. Тэдэнэр апрелиин түсэб 115 процентээр дүүргээ.

Ц. Намдаков.

Шэнэ түхеэрэлгэ хэрэглэнэ

Сэлэнгэ мүрэнэй эрьедэ түбхинэһэн «Механлит» завод Улан-Удын түрүү предприятинуудай нэгэн болоо. Орон дотор дэлгэрһэн эдэбхи үүсхэлые эндэхид тэрэ дары дэмжэдэг. Мүнөөшье Уласхоорондын һайндэр—Майн Нэгэниие шэнэ амжалтаар угтаха гэжэ шиидээд, ажалай вахтада жагсанхай. Бригада бүхэн арга боломжонуудаа элирүүлэн хэрэглэхые оролдоно. Жэшээнь, заводой томо цехүүдэй нэгэн болохо автотракторна цехын хүдэлмэришэд, һүүлэй үедэ «ДТ-40» маркын тракторай рамые заһабарилха, гагнуури хэхэ шэнэ түхеэрэлгэ бэлэдхэжэ, үйлэдбэридөө нэбтэрүүлээ. Энээнэй ашаар нэгэ доро хэдэн тракторай рама заһабарилагдана. Тиихэдэ слесарь - рамщигуудай ажалай бүтээсэ гурба дахин дээшэлһэн, хүдэлмэринь нилээд хүнгэдхэгдэһэн байна.

Б. Тибашкеев.

Барилгын модо ехээр бэлэдхэнэ

Майн урда тээхи мүрысөөн Баргажанай леспромхоздо үргэнөөр дэлгэрэнхэй. Модо бэлэдхэлэй Лебяжинска пунктынхид эдэ үдэрнүүдтэ түрүүлжэ ябана. Тэдэнэр үдэр соо 200 кубометр модо шэрэхэ нормоёо 350 кубометр хүрэтэр дүүргэнэ. Иигэжэ хүдэлһэнэйнгөө ашаар тус пунктынхид апрелиин түрүүшын хахад соо 1300 кубометр модо графигһаа гадуур шэрээ.

Виктор Калашниковай даадаг комплексно бригада коммунистическэ ажалай коллективэй нэрэ зэргэдэ хүртэхын түлөө тэмсэһээр үнинэй. Энэ бригадын залуушуул зориһондоо хүрэжэ байна. Түрүүшын квартал соо социалистическэ мүрысөөндэ түрүүлжэ, леспромхозойнгоо дамжуулгын Улаан туг нэгэдэхи мүнгэн шантайгаар абаа.

Тэрэшэлэн леспромхозой Журавлиха пунктынхид муу бэшээр хүдэлжэ, модо бэлэдхэхэ үдэр бүриингөө нормые 100 кубометрээр үлүүлэн дүүргэнэ.

А. Шулунов.

„Металлоширпотреб" заводто

Арад зондо шухала хэрэгтэй элдэб зүйлэй эд бараае шадаал һаа ехээр гаргаха шухала байһые хараадаа абажа, «Металлоширпотреб» заводой хүдэлмэришэд жэлэй эхинһээ хойшо һара бүриингөө даалгабарие үлүүлэн дүүргэнэ.

Заводой хүдэлмэришэд энэ үе соо ажалайнгаа бүтээсые хэдэн процентээр дээшэлүүлээ. Энээнэй ашаар үнгэрһэн 3 һарын туршада шэрэмэй шудхалаа, хадааһа, түмэр орон гэхэ мэтэ түсэбһөө гадуур нилээд ехээр гаргаһан байна.

Майн хүндэлэлдэ дэлгэрһэн мүрысөөндэ хадааһа гаргадаг цехынхид завод соогоо түрүүлэн ябана. Эдэнэр нэгэдэхи кварталайнгаа даалгабарие болзорһоонь урид дүүргээд, апрелиингээ даалгабарие һаяын үдэрнүүдтэ дүүргэхэнь. Арба гаран жэлэй туршада ажаллажа, завод соогоо магтаалтай болоһон Роман Исаевич Федоровой ажалые онсолон гэмдэглэмээр. Элдэб хэрэгсэлнүүдэй хэбүүдые нүхэр Федоровой саг соонь, шанар һайнтайгаар хэһэнэй ашаар заводой ажалынь урагшатай һайнаар ябадаг байна.

Уласхоорондын һанал нэгэдэлгын һайидэр болохо майн 1-нэй хүндэлэлдэ абаһан уялгануудаа болзорһоонь урид дүүргэхын тула заводой хүдэлмэришэн бүхэн эдэ үдэрнүүдтэ даалгабаряа үдэр бүри үлүүлэн дүүргэнэ.

Л. Хайдуров.

ВҮГЭДЭНДЭ МАГТААЛТАЙ ҮБГЭЖӨӨЛ

Ниитын хэрэгтэ эдэбхи үүсхэлтэйгээр хандадаг партиин гэшүүн Данзан Лубсанович Очиров мүнөө жараяа шахажа ябабашье, колхозойнгоо ажалда эдэбхитэйгээр хабаадалсана.

Колхозой правлени, партийна организаци нүхэр Очировта шэнэ даалгабари үгэжэ, колхоздоо түлеэ бэлэдхэхэ бригадын бригадираар томилоо һэн. 12 хүнһөө бүридэһэн нүхэр Очировай бригада даалгабаряа саг соонь дүүргээ. Данзан Лубсанович колхоздоо түлеэ бэлэдхэхынгээ хажуугаар зуун шаргын, 20 тэргын модо отолжо бэлэдхэхэ түсэбтэй юм. Тэрэ түсэбынь мүнөө дүүргэгдэжэ байнхай.

«Дружба» колхоздо (Закамен) ажалладаг Данзан үбгэн ниитынгээ ажалда иигэжэ үнэн сэхээр хандана.

Б. Доржиев.

Малшадай үдэр үнгэргэгдэбэ

Ажалайнгаа гурба һарын дүнгые согсолхын зорилгоор Хориин хонинной совхозой 5-дахи фермынхид һаяшаг сугларжа, малшадай үдэрые үнгэргэбэ. Совхозой хонишод, һаалишад тэрэ үдэртэ түрүүшүүлэйнгээ дүй дүршэлтэй танилсаа, хөөрөөнь шагнаа.

Малшадай үдэртэ суглараһан һаалишадай гүүртынхид өөһэдынгөө хүсөөр 15 гектар газар элдүүрилжэ, турнепс тариха уялга абаа. Хонишодой бригадынхид 10—10 гектар сабшалангай газар дээрэ наг шэбхэ гаргажа тарааха, саг соонь уһалжа, һайн ургаса хуряаха уялга абаа.

Г. Цыреторов.

Культбазын хүдэлмэри һайжаруулха

Сэлэнгын аймагай Тельманэй нэрэмжэтэ колхозой правлени, партийна организаци колхознигуудайнгаа дунда культурно-гэгээрэлэй хүдэлмэри һулаар ябуулна. Холын отара болон гүүртэнүүдтэ лекци, хөөрэлдөөн эмхидхэгдэнэгүй. Мүн колхозой центртэхи клубта биратай юумэн хэгдэнэгүй. Тохойн культбазые абаад үзэе. Эндэ һаагдадаг үнеэдэй гүүртэ, гурбан отара байрланхай. Тэндэ хүдэлдэг малшадай дунда ямаршье хүдэлмэри ябуулагданагүй. Хуушарһан газетэ, журналууд лэ өөдэ уруугаа харашоод культбаза соо хэбтэдэг. Радиоприёмник бии нэрэтэй аад, батарейн үгы дээрэһээ тэрэнь дуугардаггүй. «Дайшалхы хуудаһан», ханын газетэ гаргагдахаяа болишонхой.

В. Гомбоев.

БУРЯТ ҮНЭНДЭ БЭШЭҺЭНЭЙ ҺҮҮЛЭЭР

„Нюдэ балай, шэхэ дүлии һуудаг хүтэлбэрилэгшэ"

«Улаан Ярууна» колхозой (мүнөө томодхогдожо, «Рассвет» болобо) хүтэлбэрилэгшэдые шүүмжэлһэн «Иимээр ажаллажа болохо аал» гэһэн статья үнгэрэгшэ жэлэй һүүлээр—декабриин 14-дэ манай газетэдэ толилогдоһон байгаа. Статьягай шүүмжэлхы баримтаар хэмжээ абаха гэжэ КПСС-эй Яруунын айкомой хоёрдохи секретарь нүхэр Павловта редакци хандаһан юм. Статья соо дурсагдаһан баримтануудые шалгажа үзөөд, зохихо хэмжээ абахын орондо нүхэр Павлов газетын шүүмжэлэлдэ хойрогоор хандаһан байна. Партиин айкомой комиссиин элирүүлһэн дүнгөөр тэрэ статья бэшэгдээ, эдэ дутагдалнууд статьягай толилогдохоһоо урид зайсуулагдаа гэжэ тэрэ редакцида мэдээсээ һэн.

Энэ харюугай хэр зүб байһые шалган үзэхын тула редакциин тусхай корреспондент тус аймаг эльгээгдэһэн байгаа. Дээрэ дурсагдаһан статья соохи баримтануудай тодорһон, нүхэр Павловай газетын шүүмжэлэлдэ хайша хэрэгээр хандаһан тухай манай корреспондент элирүүлһэн юм. Энээн тухай манай газетын мартын 5-най номерто «Нюдэ балай, шэхэ дүлии һуудаг хүтэлбэрилэгшэ» гэһэн гаршагтай статья толилогдоһон байгаа.

— Апрелиин 14-дэ КПСС-эй айкомой бюро «Нюдэ балай, шэхэ дүлии һуудаг хүтэлбэрилэгшэ» гэһэн статья зүбшэн хэлсэбэ,—гэжэ тус айкомой секретарь нүхэр Раднаев манай редакцида мэдээсэбэ. Статья соо заагдаһан баримтанууд булта зүб байба. Газетын шүүмжэлэлдэ хайхарамжагүйгөөр, буруугаар хандаһанайнь түлөө нүхэр Павловта заагдаа. Шүүмжэлэл хабшаха һэдэлгэ тэрэ гаргаа гэжэ элирүүлэгдэбэ. Нүхэр Павлов зэмээ мэдэрһэн байна. Мүнөө «Рассвет» колхозой хүтэлбэрилэгшэд ниитынгээ малай тоо толгойе гарзада оруулхагүй гэжэ тодорхой хэмжээ абаа.

...айн һайхан сэдьхэлээрээ...

(Үбгэдүүд малай байра барина)

...эй нэгэ үдэшэ оройшог кол...үрүүлэгшын кабинет соо ...ин гэрэл яларжа байба. Тэн...лиин комплексно бригадын ...арнар, малай гүүртэ, отара...даагшад, ондоошье зон олон ...хай. Хабарай тарилгада ...и, үхэр малай үбэлжэлгэ, ...гэхэ мэтэ үдэр бүриин ажал ...эриин шухала асуудалнууд ...идэжэ байгаа.

...өө жэлдэ манай колхоз ...үгаад хони ямаа, үхэр мал ...и таргалуулжа, гүрэндөө ...ехээр тушааха, худалдаха ...Тиимэһээ урдань хэрэглэг...байһан бэлшээриин газар... һайнаар ашаглахын тула, ...алай байрануудые түхеэржэ ...э болоо. Иигээд мүнөө жэл ...Нуурай хажууда хони ямаа...эй, зунай байра шэнээр тү...һаамнай, ямар гэжэ һана...—гээд артелиин түрүүлэгшэ ...Ситыпович Дугарон үбгэдтэ ....

...эдөө энэтнай минии нэгэ ...а һууһан газар гээшэ. Нуу...ниин мэдэхын агша. Ямар...гасуур жэлдэ шэргэжэ ба...өггүй, ходо уһатай байдаг. ...ээршье һайн, газарынь ху...эбэг юм,—гэжэ нютагтаа ...ай баабай гэжэ алдаршан хөөрэнэ.

...заяанай тэндэ мал гэшхээ...а газар байха. Харин һүү...нүүдтэ ябаган бургааһан ...ргажа, газарыень уйтан ...байнхай. Тэндэ мал байлгадаг болохо гээ һаа, бэлшээриень урид сэбэрлэхэ хэрэгтэй,—гээд далан гурбатай болоһоншье һаа, хүнгэн сарюун Бадмын Эрдэни үбгэн хөөрөөндэ оролсоно.

— Бидэ мүнөө юу хэжэ, һууха-бибди даа. Тэндэ хони, ямаанай байра шадал зэргээрээ барилсаха бэшэ гүбди,—гээд Норбын Аюша гэдэг, далаяа шахажа ябаһан үбгэн тодожо абан, бэшэндээ хандана.

Тиигээд энэ дурадхалыень үбгэд бултадаа дэмжэжэ, 1000 толгой хони, ямаанай үбэл зунгүй байха байра Хүтэл Нуурта өөһэдынгөө хүсөөр түхеэрхэ гэбэ.

Түрэл партиингаа түүхэтэ XXI съездын табиһан долоон жэлэй түсэбые хайшан гээд түргэн бэлзор соо дүүргэхэ тухай тэрэ үдэшэндөө түрүүлэгшэтэеэ һайса хөөрэлдэжэ, сэдьхэлээ ханаһан үбгэд үглөө үдэрынь байрын модо отолхоёо мордохоор шиидээд гараа һэн.

Тиигэжэ Бадмын Эрдэни үбгэн түрүүтэй, Чимидэй Дэржи, Доржиин Цырен гэдэг үбгэд, коммунист Норбын Аюша бригадиртай өөһэдынгөө һайн сэдьхэлһээ колхоздоо шадал зэргээрээ туһалха, 1000 толгой хони, ямаанай үбэлэй байра июниин нэгэн болотор барижа дүүргэхэ гэжэ зэрёо юм. Эдэ үбгэд урда тээнь колхозойнгоо центртэ, гэр тойроноо гар үзүүрэй жэжэ божо дарха хэдэг байгаа. Аса тармуурһаа эхилээд, тэргэ шарга хүрэтэрөө эдэнэйл гараар бүтэдэг һэн. Эдэмнай үбгэ наһан болоһондоо гараа һугсаржа, галаа үбгэн хэлэбэ. —Нүхэр түрүүлэгшэ, һахижа һуудаггүй, колхоздоо али болохоор туһалдаг, ажал хүдэлмэри хамһалсадаг юм. Мүнөөшье малай шэнэ байра шэнэ газарта түхеэржэ байна бшуу.

...Хабарай наранай элшын үдэр ерэхэ бүри шанга болоходо, Шэнэһэнэй оёорой ехэ саһан нара һалхинда нимгэрэ, нимгэрэһээр һэрхиижэ, һүүлшынгээ үдэрые хүлеэн, эндэ тэндэ сайлдана. Мүн хабар ерэһэнэй тэмдэг—эндэ ангир шубууд харагдадаг болонхой. Колхозой түрүүлэгшэ нүхэр Дугарон, партиин айкомой секретарь нүхэр Баяндуев гэгшэдтэй үбгэдэй ажаллажа байһан газарта хүрэтэр ошохоор зорибобди. Сэнхирлэн харагдагша Исингэ нуурһаа хойшоо шэнэһэн тужа эйе шэглэн хойшолбобди.

— Февральда модоёо отолжо бэлэдхэхынь тула трактор заажа үгөө һэмди,—гээд түрүүлэгшэ харгыдаа хөөрэнэ.—Юрэдөө эдэмнай урданай булгатан байна даа. Үбэлэй һаари хүйтэндэ, үнинэй орхигдошоһон нүхэн гэр соо байжа модоёо бэлдээд, мүнөө нэгэ гэр барижа оронхой.

Уданшьегүй шэнэһэн оймнай баргадаад, уужам ехэ ойн соорхойдо гаража ерэбэбди. Зүүн хойнонь ехэ нуур харагдана. Маанадай ерэхэдэ, үбгэдшье шэнэһэн модоор бариһан дабирхайн үнэртэй шэнэхэн гэртээ ороод, тэт дундань шэрэм пеэшэн тодхэжорхинхой, гашуухан сайгаа бусалгажа һууба.

—Зай, хэрэгнай хэр ябажа байнаб,—гээд асуухада:

— Гэмгүй даа. Өөрынгөөл аяар хүдэлжэ байнабди. Харин гэртээ орожо амараабди,—гэжэ бригадир 300 дараанса һаяар асаруулжа үгыт, хэһэнһээ өөһэдөө армаглаад хушажархихамнай. Хожом малшад зэмэлжэ байхагүй ха юм.

— Урданайхяа хүсэхээ болёо зон бэзэбди. Тиигэбэшье байраяа саг соонь бүтээхэл байхабди,—гээд үбгэн Дэржо омогтойгоор хэлэнэ.

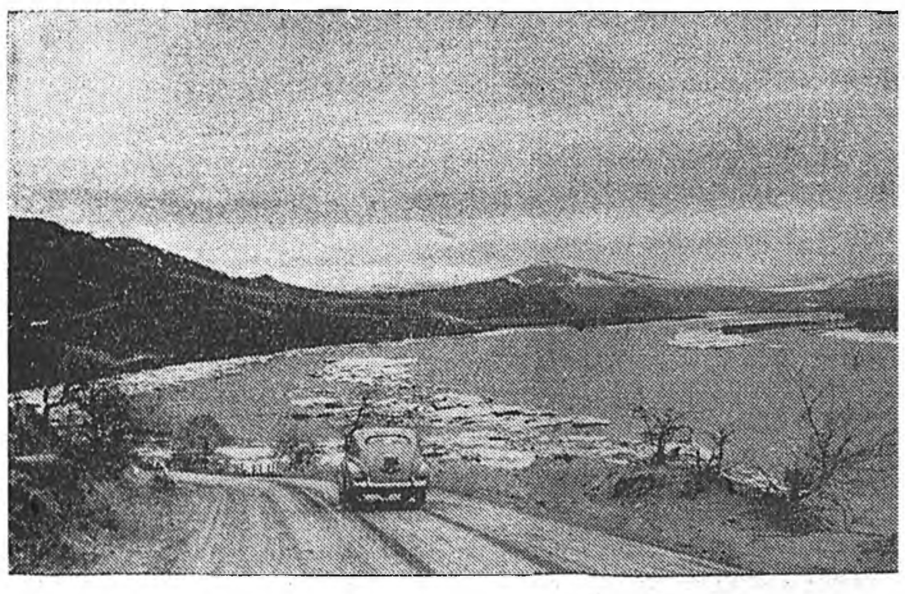
Эдэнэр таллуулһан модоёо хуу шулажа, оноо сабшаад, баханануудынь бэлэдхээд байба. Тэдэнээ һуулгаха нүхэнүүдые малтажа эхилэнхэй. Хара шоройтой, шиигтэй хүрэшэһэн хүрьһэ гэдхээжэ, гүнзэгыгөөр малтахань тиимэ амархан хэрэг бэшэ. Хамта зуугаад нүхэн хэрэгтэй ха юм.

—Нүхэеэ малтажа абахадаашье, ханаяа табиһаар табихадаа юу хэхэ һэмбибди. Баһа үбһэнһөө урдуур энээнээ дүүргэжэ амараад, хаба шадалаараа тэжээл бэлэдхэлсэхэ һанаан бии гээшэ,—гэжэ үбгэд хөөрэлдэнэ. Баригдаха байрань 78 метр утатай, 9 метр үргэнтэй, зосоогуураа хэдэн хана таһалгатай байха юм. Ханынь үндэр—1,5 метр байха. Үбгэдэй гараар бүтэжэ байһан ажалай шанарые харахадаа, сэдьхэл ханахаар.

Иигэжэ эдэ үбгэд өөһэдынгөө һайн дураар артельдээ арга шадалаараа туһалжа байһаниинь юунэй сэнтэй гээшэб! Ерэхэ намар колхозой хони, ямаанай тоо толгойн олошороод байхада, 1000 толгой хони, ямаанай даргар шэнэ байра бүтэшэнхэй байха бшуу.

—Иигээд эдэ үбгэдэй жэшээгээр үшөө хоёр-гурбан тиимэ звено бии болохо юм,—гэжэ тэндэһээ бусажа ябахадаа колхозой түрүүлэгшэ эмогорхон хөөрөө һэн.

Ц. Дандаров.

ТАРБАГАТАЙ ОШОhОН ХАРГЫ ДЭЭРЭ. Л. Хайдуровай фотоэтюд.

Үбгэжөөл колхознигуудта пенси тогтоогдоо

Буурал сагаан толгойтой болоhон үбгэд, хүгшэдэйнгөө ажабайдалые бүри hайжаруулха хэрэгтэ Калининай нэрэмжэтэ колхозой (Тарбагатай) гэшүүд ехэ анхарал хандуулна. Эдэнэр хамтынгаа суглаан дээрэ энэ асуудалые зүбшэн хэлсэхэдээ, 60 гаран пенсионернүүдтээ hара бүри 20 ажалта үдэр үгэхэ, тэдэнэй ээлжэ байhан газарые тэрэ хэмжээн соонь үлөөхэ гэhэн шиидхэбэри баталан абаhан байна. Тэрэшэлэн пенсионер-колхознигуудай дундаhаа тусхай комисси байгуулагдаа. Комиссиин гэшүүд пенсионернүүдэй дунда гараhан асуудалнуудые шиидхэжэ байха уялгатай.

Б. Сычков.

Колхозой амаралтын гэрнүүд

Зунай урин дулаан сагай ерэхэдэ набша намаагаар, үнгэ бүриин сэсэгээр бүрхөөгдэдэг нютагууд республикымнай газар дээрэ олон юм. Элдэб аршаанаар элбэг үзэсхэлэн газарнуудшье манай Ленинэй нэрэмжэтэ колхоздо бии. Үмхэйн, Сэюгэй, Кучигэрэй, Аллын аршаануудай hүүлшынь хоёрто колхозоймнай гэшүүд hүүлэй жэлнүүдтэ олооро амарна. Үндэр хадын эбэртэ Алла горхоной зүүн эрьедэхи бүтүү hөөг бургааhан соohoo гарадаг аршаанай дэргэдэ урдынхида орходоо 2—3 дахин олон хүн зундаа амардаг болонхой.

Аллын аршаанhаа холо бэшэ газарта байдаг Кучигэрэй халуун аршаанай дэргэдэ залгаа хоёр гэр табигдаа.

Колхозой правлени аршаанда ошогшодые эдихэ, хэрэглэхэ юумээр хүсэд хангадаг байна. Аршаануудтамнай манай Курумканай аймагайхидhаа гадна республикын ажалшад олооро ерэжэ амарна.

Д.-Ц. Чойропов.

Шэнэ барилганууд

Соёлой добтолгын үедэ хэгдэхээр хараалагдаhан хэмжээ-ябуулгануудые бэелүүлхын тула «Родина» колхозойхид энэ жэлдэ шэнэ гэр, байрануудые олоор барижа байна.

Медицинскэ хүдэлмэрилэгшэдэй байха ехэ байшан, мүн пекарни, бусадшье барилганууд эндэ баригдажа hаяхан дүүргэгдэә. Колхознигуудай байха 2 шэнэ гэр, автомашинын гараж баригдахаhаа гадна, нэгэ хуушан дал шэнэлэн заhабарилагдаба. Барилгын бригадынхид 200 хүнэй баттаамжатай клуб барижа эхилэнхэй. Бригадын гэшүүд нүхэд С. Жапов, Ц. Д. Ширапов, Г. Данзанов гэгшэд оролдосотой, үнэн сэхээр ажаллаhанайнгаа түлөө колхоз соогоо маттуулдаг болоо.

Д. Аюшеев.

Лекцинүүдые уншаба

Ждановай нэрэмжэтэ (Эрхүүгэй) гүрэнэй университедэй студент, залуу поэт Цырендондок Хамаев hаяын үдэрнүүдтэ Иволгын аймагай центр, «Улаан Оронго», Кировэй нэрэмжэтэ, «Коммунизм» колхозуудаар ябажа, «Бурядай поэзи» тухай тон hонирхолтой лекцинүүдые уншаа.

Үрган хүгжэжэ байгаа залуу уран литература тухайда олониитэдэ хөөрэжэ үгэhэниинь ехэ hайшаалтай.

Бурядай уран зохёолшодой Союзай правлени тусхай бригадануудые эмхидхэжэ, республикынгаа колхозуудаар ябуулдаг болоо hаань, hайн hэн.

Ч. Дарибазарон.

Залуушуулай үүсхэлээр

Амаралтын үдэр. Һүхэнүүдээ бариhан залуушуул «Эрдэм» совхозой түб тосхоноор эртэ үглөөнhөө хойшо ишэ тиишээ алхалалдаба.

Барилгын модо отолхоёо гараhан совхозой комсомолшууд болон залуушуул тэрэ үдэртөө ойдо гаража, хашаанай зуу гаран hургааг отолоод, «ДТ-54» тракторааp шэрэжэ асарhан байна.

Өөhэдынгөө үүсхэлээр воскресник эмхидхэhэн совхозой залуушуул ниитынгээ ажахые хүгжөөлгэдэ иигэжэ ехэ туhа хүргэбэ.

Д. Дашинимаев.

Мухаршэбэр.

Ясли нээгдэбэ

Гэрэй эзэн эхэнэрнүүдые хамтын ажалда хабаадуулхын зорилгоор «Октябрь» колхозой (Зэдэ) нэгэдэхи комплексно бригадада хүүгэдэй ясли нээгдэбэ. Яслиин хүмүүжүүлэгшэдээр М. Богач, Т. Гаськова, А. Гладышева болон бусад томилогдоо. Эдэнэр апрелиин 5-hаа эхилжэ колхознигуудайнгаа 24 үхибүүдые хүмүүжүүлжэ байна.

— Үхибүүдэймнай эдеэ хоолой гаргаша колхозой фондhоо гаргагдаха юм, —гэжэ тус бригадын бригадир нүхэр Бурлаков хөөрэнэ.

Үхибүүдые хүмүүжүүлхэ дүй дүршэлтэй болоhон гэрэй эзэн эхэнэр А. Степанова яслиие даагшаар томилогдоо.

Т. Санжиев.

ТОБШО МЭДЭЭСЭЛ

Газетэ олоор захина. Зэдын аймагай Борьёогой Сталинай нэрэмжэтэ колхозой 2-дохи бригадынхид газетэ олоор захижа абана. Эндэхи малшад республикын, мүн аймагайнгаа газетэнүүдые захижа, уншажа байдаг. 85 хэhэг «Бурят үнэн», 67 хэhэг «Правда Бурятии», 30—«Молодежь Бурятии», 60—«Зэдын колхозник» гэжэ газетэнүүдые абана.

Газетэ захяагүй нэгэшье айл эндэ үгы.

Ц. Сагалеев.

Хүндэтэй почтальон. Буда Гармаев Енгорбой нютагай (Закамен) ажалшадай дунда хүндэтэй болонхой. Зузаан гэгшын хара булгайр сүүмхэ арадаа үргэлhэн энэ комсомол хүбүүе харахадаа, хүн бүхэн аятай зөөлэхэнөөр мэндэшэлжэ, «намда бэшэг бии гү, ямар hонинтой газетэ, журнал асараабта» гэжэ хандадаг.

С. Аюшеев.

Сагай уларил

Гидрометбюрогой мэдээсэhэнэй ёhоор, мүнөөдэр республика соомнай үүлэтэйшэг байха, бороо хура орохогүй. Баруун хойноhоо hулаханаар hалхилха. Улан-Удэ городто үдэртөө 14—16 градус дулаан болохо юм.

Апрелиин 29, 30-да үүлэтэйшэг байха, зарим газарта заахан саhан орохо. Баруун тээhээ шанга hалхин болохо. Һуниндөө 5—10 градус хүйтэн, үдэртөө 5—10 градус дулаан байха.

ХИЛЫН СААНАҺАА

США-гэй оборонын министрын хэлэhэн үгэ

НЬЮ-ЙОРК, апрелиин 25. Америкын газетэнүүдые хэблэгшэдэй ассоциациин рекламын бюрогой Нью-Йоркдо эмхидхэhэн обед дээрэ США-гэй оборонын министр Макэлрой үгэ хэлээ. Һүүлшын арбан жэлэй туршада США-гэй ябуулhан дайнай политикые, яаралтайгаар зэбсэгжэхэ, сэрэгэй бүлэглэлнүүдые байгуулха политикые Макэлрой зүбтүүлхэ гэжэ оролдоо.

Оборонын министр США-гэй зэбсэгжэлгые магтаха зуураа энэ талаар сэрэгэй ведомствын саашанхи түсэбүүд тухай хэлээ. Холбоото Штадууд, тэдэнэй союзнигууд «мүн ондоо hалбаринуудааршье мүрысэхэ тушаа hаналаа табиха зэргэтэй» гэжэ Макэлрой мэдэрээ. «Шэнэ hалбаринуудай талаар мүрысэхэдөө диилдэхэ аюулда орохо байhанаа хараада абаха зэргэтэйбди. Тэдэ hалбаринуудай заримыень дурдахыемни зүбшөөгыт. Нэгэдэхеэр, хүнүүдэй ухаан бодолой түлөө тэмсэл хэхэ гээшэ шухала асуудалнуудай нэгэ болоно. Бэшэ бусад асуудалнуудынь энээнhээ дулдыдаха байна. Хоёрдохинь—экономическа мүрысөөн, гурбадахинь—гэгээрэлэй талаар мүрысөөн болоно».

Советскэ Союзтай хэгдэхэ экономическа мүрысөөн тухай Макэлрой хэлэхэ зуураа иигэжэ мэдүүлээ: «Оронойнгоо бүхы хүсэ шадалые элсүүлхын тула америкынхид нэгэ бага хяhуургаг болохо зэргэтэй. Экономическа, мүн гэгээрэлэй талаар Советскэ Союзтай удаан саг соо хэгдэхэ мүрысөөндэ бэрхэтэйшэг шиидхэбэринүүдые баталан абаха болоо гээшэ хабди». «Экономикоёо хүгжөөлгын талаар Советскэ Союзай ехэ амжалта туйлаhан» тухайнь Макэлрой тэмдэглэхэ зуураа иигэжэ мэдүүлээ: «Зарим hалбаринуудайнгаа талаар мүрысэхэдөө СССР мантай зэргэшэхэ байна, бусад hалбаринуудайнгаа талаар манийе илажашье болохо».

США продукци гаргалгаяа ехэдхэхэ, капитальна барилгада мүнгэ зөөри бүри ехээр hомолхо зэргэтэй гэжэ Макэлрой уряалха зуураа иигэжэ тэмдэглээ: «Хэрбээ имэ хэмжээ-ябуулгануудые бэелүүлээ hаамнай, элдэб зүйлэй эд бараа, тэрэ тоодо сэрэгэй хэрэгсэлнүүдые ехээр гаргахадамнай туhалха байна».

«Эгээл имэhээ манай арад элдэб юумэ багаар хэрэглэжэ hураха зэргэтэй. Хэрбээ тиигээгүй hаа бидэнэр мүрысөөндэ хоёрдохи hуури эзэлхэ байнабди, тиигээ hаамнай шан барюулагдахагүй».

США-да гэгээрэл хүгжөөлгөөр ехэхэн дутагдал бии байна, жэшээнь, байгаали шэнжэлхэ наукануудые, математика, хэлэ заалгаар дутагдалнууд бии байна гэжэ Макэлрой тэмдэглээ. Эдэ дутагдалнуудые усадхахын тула арад зонhoo татагдадаг налогые бүри дээшэлүүлхэ шухала байна гэжэ министр уряалаа.

Америкын оборонын министрын дэбжүүлhэн сэрэгэй, экономическа хараа түсэбэй бэелүүлэгдээ hаань, Америкын арад зонhoo алба налог бүри ехээр татагдаха юм.

Тусхай мэдээнэй ёhoop Америкын Холбоото Штадуудта 5 миллион шахуу хүдэлмэришэд ажалгүй байна. Америкын автомобильна промышленностиин түб хото болохо Дейтройт городто хүдэлмэригүйшүүл илангаяа олон.

Зураг дээрэ: Фордын автомобильна заводой хүдэлмэришэд ажалгүйдэлгэдэ эсэргүү митинг хэжэ байна.

ТАСС-эй фотохронико.

Франциин премьер-ми[нистр] Дебре Алжир ошоод б[...]

ПАРИЖ, апрелиин 25. (...) Франциин премьер-министр (...) Алжиртахи Оран гэжэ де(...) ментаар аяншалжа ябана. (...) хэдэхэн үдэрэй саана шанга (...) даан болоhон байгаа. Дебре (...) да үгэ хэлэхэ зуураа, иигэж(...) дүүлhэн байна: «Алжирай (...) дараха тушаа дайн байлдаа(...) сэндөө хүрэтэрөө үргэлжэлх(...) Дебре гэгшын энэ мэдүүлгэ(...) жиртахи национальна сүлөөр(...) хүдэлөөе хүсөөр дараха гэhэ(...) вительствын hанаашалгые (...) лэн харуулба.

Алжирай арадай бодото түл(...) шэдтэй хэлсээ хэхэ дурагүй б(...) правительствынгаа политикы(...) рүү үзэл баримталдаг хэблэ(...) гаар шүүмжэлнэ. Дебре ган(...) рэгэй асуудалаар Алжирта (...) байна гэжэ «Юманите» газет(...) дэглэнэ.

Колониальна политика бар(...) даг Алжиртахи бүлэглэлнүүд(...) нэрые дэмжэдэг Францiин (...) гууд Алжиртахи сүлөөрэлгын(...) лөөндэ эсэргүү шанга тэмсэл(...) жэлүүлхые хүсэнэ гэжэ (...) мэдээсэлнүүдhээ эли болоно.

Америкын шпионуу[д] сүүдлэгдэбэ

БЕРЛИН, апрелиин 25. (...) АДН агентствын мэдээс(...) ёhoop, Америкын тагнуулай (...) шпионой хэрэг үсэгэлдэр Бе(...) харагдажа дүүрэбэ. Дитер (...) долоон жэлээр, Герхард Ти(...) бэн жэл хахадаар, Клаус (...) гурбан жэлээр сүлэгдэхэ бо(...)

Америкын бүд нэх[эдэг] забастовко хэ[...]

НЬЮ-ЙОРК, апрелиин (...) (ТАСС). Гендерсон городой (...) тильнэ фабрикынхид (Хойто (...) линай штат) хахад жэлэй (...) соо забастовко хэжэ үрг(...) hөөр. Бүд нэхэдэг мянга ша(...) дэлмэришэд, гол түлэб эхэ(...) өөрынгөө профсоюзые хамга(...) ажабайдалаа hайжаруулхы(...) тэмсэжэ байна.

Коллективнэ шэнэ догов(...) талхаяа «Гарриет-Гендерсо(...) тон Миллс» гэжэ компани(...) хадань, үнгэрэгшэ жэлэй (...) hарада забастовко эхилhэн (...)

Бүд нэхэгшэд полици(...) шангаар тулалдабашье, за(...) коёо үргэлжэлүүлhээр.

Сагаан байшанг[ай] мэдээсэл

ВАШИНГТОН, апрели(...) (ТАСС). Джон Фостер Да(...) Гадаадын политикын тала(...) гаан байшангай дэргэдэ тус(...) сультант болгон президент Э(...) уэр хуулитаар томилоо гэжэ (...) байшан соносхоо.

ОЧЕРК

ХАМТЫН ХҮСӨӨР

I

Аппаратно-ээрэлгын ута үргэн цех үдэрэй гэрэлтэй лампануудаар яларна. Зэргэлүүлжэ, hубарюулжа табиhан ээрэлгын олон станок забда залигүй нээрнэ. Ногоон, шара, хүрин, улаабтар, ондоошье хэдэн үнгөөр будагдаhан, будагдаашьегүй сэбэр ноohон орёо оньhон станогууд руу орожо, томоор, нарииаар томогдоод, ээрэгдээд гарана.

Зэргэлээд байhан хэдэн станогуудай хажуугаар ябаад ошоходомнай, «мүрысөөндэ илагшада» гэжэ алтан бэшэгтэй улаан тугханиие станогтоо хадхаhан ээрэлгын хэдэн машинанууд цехын дунда нэгэ жэгдээр нээрэн байба. Комсомолой гэшүүн Сергей Яковлевич Шитовэй хүтэлбэрилдэг коммунистическэ ажалай бригада эндэ хүдэлнэ. Станогуудай хажуугаар ноопойлдожо хэбтэhэн ноohон, бог шорой харагданагүй. Хүдэлдэг газартань — ариг сэбэр. Бүхы ээрэлгын цех соохидол баhа эндэшье гараар хэхэ ажал үгы гэхэдэ болохо. Ээрэгшэд эндэ тэндэ утаhанай таhарбал — түргэхэн залгана, ээрүүлэй хахаад зогсоболни—заhаад табина. Станок, машинынгаа hайнаар хүдэлхые хёрхоор шалгана, ээрэгдэhэн утаhанай шанарые нягтаар хинан харана. Забда залигүй томожо, ээрэжэ байhан станогуудые заахашье зогсооногүй, ээрүүл бүхэниие шалган харахаар хёрхо нюдэтэй, торолдоhон, hаатаhан газарыень шуумгай заhаад орхихо шадабаритай байхыень хүдэлмэрилэгшэ бүхэниие баадхана. Эндэ налайжа hууха саг байхагүй. Секунда, минута бүхэн үнэтэй ха юм.

— Нэгэ минута соо манай цех дүрбэн костюмай ноohон трикогой утаhа ээрэдэг. Тиимэhээ минута соо миин байбал, ехэ хохидол ушарха гэжэ тоолодогбди. Ехээр хүгжэhэн хүрэнгэтэ гүрэнүүдые экономическа мүрысөөндэ илажа, ахижа гарахын түлөө совет хүнүүдэй гайхамшагта тэмсэл дэлгэрүүлээд байhан мүнөө үедэ сагаа арьбалжа, секунда, минута бүхэниие хүсэдөөр ашаглаха гээшэ ехэ удхашанартай гэжэ манай бригадынхид hайн ойлгонхой, — гээд ээрэгшэ Полина Бакланова хөөрэнэ.

Сергей Шитовэй хүтэлбэрилдэг бригадада, мүн бусад бригаднуудта, бүхы фабрикадань олонхидоо залуу эхэнэрнүүд, басагадууд хүдэлдэг. Полина Бакланова мэтэ урдань ондоо тээ хүдэлжэ, ажалай дадалтай болоогүй, ажалай дүршэл олоодүй залуухан басагад ажалайнгаа ута замда эхи табихаяа ерэдэг юм. Шитовэй хүтэлбэрилдэг бригадада Алла, Полина, Клава, Шура болон хамта юhэн басагад hаяшагай — ехэнхидээ дүрбэдэхи-табадахи жэлээ ажаллана. Нёдондо арбадахиие дүүргээд, хоёрдохишье жэлээ хүдэлжэ байгаашад энэ бригадада бии юм.

— Жэл бүри фабрикамнай бүри орёо, улам нарин техникэ абана. Эрдэм hургуулитай, теоретическэ бэлэдхэлтэй хүнүүд лэ шэнэ техникэ түргэн шудалжа, ажалайнгаа бүтээсые түргэнөөр дээшэлүүлжэ шададаг байна. Ушар тиимэhээ хүдэлмэришэдэйнгөө эрдэм мэргэжэл дээшэлүүлхын тула ходо оролдолго гаргажа байдагбди, — гэжэ фабрикын директор Клавдия Павловна Альцман бага hөөлдэнги хоолойгоор хөөрэнэ.

II

Коммунистическэ ажалай бригадые хүтэлбэрилдэг Сергей Шитовэй намтар тиимэшье орёо бэшэ юм. Сергей хара багадаа үншэржэ тулиhан, Совет гүрэнэй үргэмжөөр лэ хүл дээрээ бодожо, түрүү хүдэлмэришэн болоhон хүн. Тэрэнэй гурбатайда эсэгэнь наhа бараhан, дүрбэтэйдөө эхэhээ гээгдэhэн юм гэлсэдэг. Балшар багахандаа туйлай хэсүү байдалда ороhоншье hаа, Совет гүрэндөө эхэ мэтээр үргүүлжэ, хүүгэдэй байшанда, ремесленнэ hургуулида гэдэhэ садхалан, мүр дулаан, сэдьхэл дүүрэн хүмүүжүүлэгдээд, 1948 ондо Улан-Удын сэмбын фабрикада (арбан наймаатайдаа) эльгээгдэhэн юм. Тэрэ үедэ Сергей долоон классай эрдэмтэй, ажалай дадал дүршэл олоодүй байгаа.

Фабрикада нэгэ хэды хүдэлhэнэйнь hүүлээр, ажалдаа ханалгатай, техникэ hайн мэдэхэ, шадамархан байхадань, Сергей Шитовтэ ээрэгшэдэй бригада даалгажа, ээрэлгэ-нэхэлгын үйлэдбэридэ нэгэшье үдэр хүдэлжэ үзөөгүй хэдэн залуу басагадые үгэhэн юм. Тиигэжэ хори хүрөөгүй, өөрөө хүсэд ажалда дадажа, боргожоодүй ябатараа, бригада даажа, мастерай туhалагша болоо hэн. Фабрикын дирекциин, партийно-комсомолой эмхинүүдэй найдабари залуухан Сергейе бүри урмашуулаа бэлэй. Фабрикадань хүдэлмэришэн залуушуулай үдэшын дунда hургуулиин нээгдэхэдэ, тэрээндэ орожо арбадахиие дүүргэhэн байха. Удаа тээнь Москвадахи текстильнэ техникумдэ ороод, заочноор hуража байдаг. Сергейтэн мүнөө хэнhээшье дутуугүй айл бүлэ болонхой. Ехэ хүбүүниинь хоёрдохидо hурана.

— Коммунистическэ ёhоной ажал гээшэмнай нэн түрүүн хамтын, коллективнэ ажал ха юм. Тиимэhээ коммунистическэ ажалай бригада болохын түлөө тэмсэжэшье байхадаа, болоодшье байхадаа, манай бригадын гэшүүн бүхэн бултадаа бэе бэедээ ходо туhалалсадаг, хамтынгаа хүсөөр, эбтэй эмхитэйгээр хүдэлжэ, үдэр бүхэндэ амжалта туйладаг болообди. Хэрбээ нэгэ нүхэрэйнгөө гээгдэбэлни, тэрээндээ булта туhалдагбди, — гэжэ Сергей Шитов хөөрэнэ.

Шитовэй бригадын басагад бэе бэедээ хани ёhoop туhалалсадаг, мэргэжэлээ оролдосотойгоор дээшэлүүлдэг, техническэ эрдэмээ саг үргэлжэ гүнзэгырүүлэн арьбадхажа байдаг, тиигээд ээрэлгын хэрэг hайсар шудаланхай. Үдэр үдэрэйнгөө даабариие бултадаа үлүүлэн дүүргэжэ, ээрэгшэ бүхэн гурбан костюм болохо утаhа халаан бүридөө нормоhоо үлүү ээрэдэг байна. Тэдэнэй ээрэhэн утаhаниинь бултадаа шахуу эрхим шанартай байдаг. Шитовэй бригадынхид 1959 оной нэгэдэхи кварталай түсэбые 117 процент дүүргэн, эрхим шанартай продукци үгэжэ тэмдэглээ. Эдэнэр долоон жэлэйнгээ түсэб зургаан жэл соо дүүргэхэ зорилго табинхай.

Нэгэтэ үдэшэлэн, апрелиин хори гаранаар сэмбын фабрика ошохоёо гарабабди. Улаабтар зүhэтэй трамвайнууд түерэлдэн, томо алаг автобусууд дэнхэгэшэлдэн, ниислэл хотын гудамжануудаар иишэ тиишээ табилуулна. Ажалhаа бусажа ябаhан хүнгэн сомор хубсаhатай хүдэлмэришэд автобус, трамвайн байдаг газарта сугларнад. Үдэртөө хирпиисэ, модо, шорой зөөжэ аяшарhан, үндэр дээрэ ёрхойлдоhон башенна крануудай ута бахигар годлинууд hүниндөө городой амгалан нойрсохые манажа байhан часовой мэтээр эндэ тэндэ хоёргурбаараа дуугай номохон зогсожо, түрэл хотымнай түргэн ургажа, он жэл бүри олон дабхар байшангуудаар шэмэглэгдэн гоёогдожо байhые гэршэлнэ.

Фабрикын сонхонууд яларан, үдэшын халаанай хүдэлмэри түлэг дундаа ябажа байба. Тиихэдэ үдэрэй халаанда хүдэлөөшэд бүри үдэрэй 2 сагта ажалаа дүүргээд, эдеэлhэн, амарhанай hүүлээр үдэшын hургуулида, техникумэй занятида, политическэ ба эрдэм ухаанай асуудалнуудаар hонин лекци шагнахаяа үдэшэлэн эндэ олооро сугларадаг байба.

Хүдэлмэриhөө таhарангүй, ажалайнгаа hүүлээр ябажа текстильнэ техникумдэ hурадаг хүнүүдэй хэшээлдэ оробобди. Тэдэнэй дунда манай танил Сергей Шитов бригадын утаhа ээрэдэг басагад Алла, Клава, Шура гурбантаяа самбарта багшын бэшэhэн чертежүүдые анхаралтайгаар хаража, дэбтэртээ буулгажа hуубад. Техникумдэ заочноор hураашад недели соо дүрбэ дахин хүдэлмэриингөө hүүлээр эндэ ерэжэ hурадаг юм. Гарагай дүрбэндэ, долоондо, амаралтын үдэр театр, кино хамтаараа ошожо харадаг. Тэндэ хараhан зүжэг болон картинаая зүбшэн хэлсэдэг. Энэнь тэдэнэй соёл болбосоролоо дээшэлүүлхэдэ туhална. Шитовэй бригадада хүдэлдэг дунда hургуулитай хоёр басаган институдуудта заочноор hурахаяа бэлдэжэ байнхай. Нүгөөдэ гурбан басагадынь мэргэжэлээ дээшэлүүлхэ hургуулида hуралсана.

Эндэхи хүдэлмэришэд эрдэм соёлоо дээшэлүүлхэ гэжэ ехээр эрмэлзэдэг. Энэ фабрикын хүдэлмэришэдэй хахадынь шахуу, 418 хүн элдэб түхэлэй hуралсалда хабаадаанхай.

Нарин сэмбэ нэхэдэг Улан-Удын фабрикын хүдэлмэришэдэй үмэнэ ехэхэн зорилго табигданхай. Тэдэнэр долоон жэлэй эсэстэ 1958 оной-хиhoo 3,6 дахин ехэ продук[ци гар]гадаг болохо ёhотой. Энэ зо[ри]лгоо болзорhоонь урид дүүргэхэ[эр Аме]рикын бүхы хүдэлмэришэд (...) жонхой. Фабрика соогоо ту(...) ябаhан комсомол хүбүүн (...) Шитовэй жэшээе даган, нү(...) ремов, Сафронов, Варф(...) болон бусадай ээрэлгэ, (...) арбан бригада хүндэтэ ком(...) ческэ нэрэтэй болохын түл(...) шагайгаар тэмсэжэ байна(...) hээ гадна, коммунистическэ (...) ударник болохын тулада ол(...) дэлмэришэд оролдолго хэшэ(...) ган ажаллана.

«Үдэрынь хүдэлөөд, үд(...) hурахада хүндэ бэшэ гү?» (...) асуухада:

— Хүдэлмэриимнай үдэр (...) донhoo хойшо богони, долоо(...) бслонхой бшуу. Хүдэлмэри(...) лээр hурахада, залуу хүнэй (...) ха, зайха саг багашаг бай(...) Теэд хэмэл одоной, ракетэ, (...) үе сагта ажаhуугаад, эрдэм(...) кэ шудалангүй байхадамнай (...) хагүй бэшэ аал? Эдир залу(...) даа, эсэхэ сусаха гэжэ юу (...) Тииhээ тиитэрээ бар хүсэ (...) хэхэ ажал манай цехтэ бай(...) гээд техникумдэ hурагшада(...) согтойгоор харюусана.

20 часhаа үнгэржэ байха(...) шын hургуули, техникумэй (...) таража, фабрикын газаагу(...) дэбтэр hугабшалhан хүнүүд (...) тиишээ hүндэлнэ. Зариманi(...) тээшээ, хамтынгаа байра тэ(...) хална. Зариман библиотек(...) руу ороно.

С. БАДМ[...]

1959 оной апрель.

Редакторай орлогшо С. Б. БАЛЬЖИН[...]

Адрес редакции: г. Улан-Удэ, ул. Ленина, 26. Телефоны редакции: редактора—46-32, зам. редактора—32-74, отв. секретаря—27-37, отделов партийной жизни—34-05, экономики—47-59, пропаганды и местной информации—35-[...], культуры и быта—24-74, писем и рабселькоров — 40-49, отдел переводов, корректорская—35-95, бухгалтерия—37-32. Для междугородных переговоров—16.

Н01026. Типография Министерства культуры Бурятской АССР. Зак. № 4841.